

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

**на тему: Управління ефективністю виробництва продукції
тваринництва в сільськогосподарському підприємстві**

Виконав:

Лотник Сергій Валерійович

здобувач вищої освіти за спеціальністю
073 «Менеджмент»

Керівник:

Турчіна Світлана Григорівна

к.е.н., доцент кафедри маркетингу та логістики

Рецензент:

к.е.н., доцент кафедри

Суми - 2024

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Економіки і менеджменту
Кафедра	менеджменту імені професора Л.І. Михайлової
Освітній ступінь	«Бакалавр»
Спеціальність	073 «Менеджмент»

Затверджую:

Завідувач кафедри _____
(посада, ПІБ)

« ____ » « ____ » 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧЕВІ

Лотнику Сергію Валерійовичу

- Тема роботи:** Управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві
- База практичного дослідження:** ТОВ «За Мир» Сумської області

керівник роботи Турчина Світлана Григорівна, кандидат економічних наук, доцент

затверджена наказом по університету від « ____ » _____ 2024 р. №

3. Строк подання студентом закінченого проекту (роботи) « ____ » _____ 2024 р.

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична звітність досліджуваного підприємства, законодавчо - нормативні акти з питань діяльності суб'єктів господарювання, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

*дослідити теоретико-методичні аспекти управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві;
надати організаційно - економічну характеристику підприємства;
дослідити стан управління виробництвом продукції тваринництва;
охарактеризувати динаміку результативності виробництва продукції тваринництва;
запропонувати напрями удосконалення управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в ТОВ «За Мир»;
сформулювати висновки.*

6. Дата видачі завдання: « ____ » _____ 20 ____ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту(роботи)	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	вересень 2023 р.	виконано
2	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	жовтень – грудень 2023 р.	виконано
3	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	грудень – лютий 2024 р.	виконано
4	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	березень – квітень 2024 р.	виконано
5	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	квітень 2023 р.	виконано
6	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	квітень 2023 р.	виконано
7	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	29 квітня – 02 травня 2024 р.	виконано
8	Рецензування кваліфікаційної роботи	28 квітня – 02 травня 2024 р.	виконано
9	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедру, деканат	03 травня 2024 р.	виконано
10	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	17 квітня – 12 травня 2024 р.	виконано
11	Захист кваліфікаційної роботи		виконано

Здобувач

(підпис)

С.В. Лотник

Керівник роботи

(підпис)

С.Г. Турчіна

Перевірку на автентичність проведено.

Н.М. Баранік

Дипломна робота допущена до захисту

(підпис)

М.О. Лищенко

АНОТАЦІЯ

Лотник С. В. Управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 «Менеджмент», СНАУ, Суми-2024 р. – Рукопис.

В кваліфікаційній роботі розглянуто аспекти управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві ТОВ «За Мир»; надано організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства; досліджено поточний стан управління виробництвом продукції тваринництва; досліджено показники результативності виробництва продукції тваринництва у динаміці; запропоновані напрями удосконалення управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в ТОВ «За Мир». Запропонований комплекс заходів, розрахований на формування системи ефективного ціноутворення в досліджуваному підприємстві. Моніторинг цін допомагає прийняти обґрунтовані рішення щодо виробничих процесів, інвестицій та маркетингової стратегії, що безпосередньо впливає на рентабельність та конкурентоспроможність продукції підприємства. Передбачає постійний збір та аналіз даних про ціни на ринку продукції тваринництва, кормів, засобів виробництва та інших ресурсів.

Ключові слова: сільське господарство, аграрний сектор, управління, менеджмент, ефективність, виробництво, тваринництва, продукція тваринництва, ціновий моніторинг, якість продукції.

SUMMARY

Lotnyk S. Managing the efficiency of livestock production in an agricultural enterprise

Qualification work in the specialty 073 «Management», SNAU, Sumy-2024 - Manuscript.

The qualification work considers the aspects of management of livestock production efficiency in the agricultural enterprise «Za Mir» LLC; provides an organizational and economic description of the studied enterprise; examines the current state of management of livestock production; studies the indicators of livestock production efficiency in dynamics; suggests directions for improving the management of livestock production efficiency in «Za Mir» LLC. A set of measures designed to form a system of effective pricing in the studied enterprise is proposed. Price monitoring helps to make informed decisions regarding production processes, investments and marketing strategy, which directly affects the profitability and competitiveness of the enterprise's products. It involves the continuous collection and analysis of data on prices in the market for livestock products, feed, inputs, and other resources.

Keywords: agriculture, agricultural sector, management, management, efficiency, production, livestock, livestock products, price monitoring, product quality.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 Теоретико-методичні аспекти управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві	9
РОЗДІЛ 2 Оцінка управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в ТОВ «За Мир»	16
2.1 Організаційно - економічна характеристика підприємства	16
2.2 Стан управління виробництвом продукції тваринництва	24
2.3 Динаміка результативності виробництва продукції тваринництва	32
РОЗДІЛ 3 Напрями удосконалення управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в ТОВ «За Мир»	37
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48
ДОДАТКИ	51
Додаток А Динаміка показників виробничої собівартості та собівартості реалізованої продукції в ТОВ «За Мир»	
Додаток В Апробація наукових результатів	
Додаток Г Фінансова звітність ТОВ «За Мир» за 2023 рік	

ВСТУП

Актуальність. Управління розвитком галузі тваринництва є надзвичайно актуальною проблематикою в контексті забезпечення глобальної продовольчої безпеки, раціонального використання природних ресурсів та адаптації до змін клімату. Ця галузь відіграє ключову роль у задоволенні зростаючого попиту на продукти тваринного походження, як джерела повноцінного білка та інших поживних речовин.

Фундаментальні та прикладні дослідження у сфері тваринництва зосереджені на підвищенні продуктивності, поліпшенні добробуту тварин, зниженні негативного впливу на навколишнє середовище та розробці інноваційних технологій управління. Як зазначають Б.В. Болтянський та Л.О. Болтянська, сучасні дослідження в тваринництві повинні інтегрувати генетичні, фізіологічні, поведінкові та екологічні аспекти для створення сталих систем ведення тваринництва [5, с. 15].

Поряд з цим вивчаються можливості застосування цифрових технологій, штучного інтелекту та Інтернету речей для автоматизації процесів управління стадами, моніторингу здоров'я тварин та оптимізації виробничих циклів.

Економічні фактори, включно з цінами на корми, енергоносії, обладнання та готову продукцію, безпосередньо впливають на рентабельність виробництва та можливості для інвестицій і модернізації. Як зазначає В.О. Гоголю, економічна ефективність тваринництва значною мірою залежить від можливостей диверсифікації виробництва, розвитку переробки та доступу до ринків збуту [6, с. 185].

В цілому, управління розвитком галузі тваринництва є міждисциплінарною проблемою, що потребує системних досліджень для забезпечення продовольчої безпеки, підвищення ефективності використання ресурсів та адаптації до змін клімату. Ключовими напрямками досліджень є селекція високопродуктивних порід тварин, розробка адаптивних технологій годівлі та утримання, впровадження цифрових рішень для прецизійного

управління стадами. Перспективними є дослідження з удосконалення систем кругообігу поживних речовин, зниження викидів парникових газів, а також розробка альтернативних джерел білка для забезпечення продовольчої безпеки.

Результати досліджень сприятимуть сталому розвитку тваринництва, поєднуючи підвищення продуктивності з дбайливим ставленням до тварин та мінімізацією впливу на довкілля.

Методологічною основою під час написання цієї кваліфікаційної роботи послужили праці таких вчених, як: U. Awan, R. Sroufe, A. Kraslawski [1], Б.В. Болтянський [4], Л.О. Болтянська [5], В.О. Гоголя [6], В. А. Замлинський [8], О.М. Згурська [9], Н. Зеліско, О. Васирина [10], Х.О. Канівець, А.О. Коробченко, С.В. Проценко, А.М. Работинський, М.В. Левченко [11], О.О. Красноруцький, О.Р. Азізов [12], О. Лаврук [15], Ю.О. Лупенко [18], А.В. Піскун [21], О. Смігунова, К. Богомоллова, Н. Моїсєєва, В. Орел [24] та інші. Здійснені ними науково-практичні дослідження стали основою для здійснення наукових досліджень в галузі управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні підходів по управлінню ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві.

Відповідно до поставленої мети визначені наступні **завдання**:

- дослідити теоретико-методичні аспекти управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві;
- надати організаційно - економічну характеристику підприємства;
- дослідити стан управління виробництвом продукції тваринництва;
- охарактеризувати динаміку результативності виробництва продукції тваринництва;
- запропонувати напрями удосконалення управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в ТОВ «За Мир».

Об'єктом дослідження є процес управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві.

Предметом дослідження є особливості управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в ТОВ «За Мир».

Інформаційною базою дослідження слугували чинні законодавчі та нормативні акти, які регламентують роботу підприємств, періодичні видання, наукові праці провідних вчених у галузі менеджменту, сільськогосподарського виробництва, фінансова звітність досліджуваного підприємства ТОВ «За Мир» за 2021-2023 рр., інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів визначається обґрунтованими науково-практичними пропозиціями по удосконаленню управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в ТОВ «За Мир». Запропонований комплекс заходів, розрахований на формування системи ефективного ціноутворення в досліджуваному підприємстві.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Положення кваліфікаційної роботи доповідалися автором на 1-й науково-практичній конференції.

Публікації. За матеріалами кваліфікаційної роботи опубліковано 1 тезу у матеріалах науково-практичних конференцій.

1. Лотник С.В. Підвищення ефективності виробництва продукції тваринництва на основі розвитку агросервісу. Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента (13-17 листопада 2023 р.). Суми: СНАУ, 2023. С. 348.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи становить 44 сторінки, в тому числі 16 таблиць та 5 рисунків. Список використаних джерел містить 25 найменування, викладених на 3 сторінках. Робота містить 3 додатки, викладених на 8 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Галузь тваринництва відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, економічного зростання та розвитку сільських територій в Україні. Ефективне управління виробництвом продукції тваринництва є критично важливим для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на внутрішньому та міжнародному ринках. Водночас, існує низка викликів, таких як зростання витрат на виробництво, коливання цін на корми та продукцію, екологічні проблеми та необхідність дотримання стандартів якості та безпеки продукції. Тому розробка науково обґрунтованих підходів до управління ефективністю виробництва продукції тваринництва є актуальною для України.

В Україні спостерігається поступове зростання обсягів виробництва продукції тваринництва. Згідно з даними Державної служби статистики України, у 2022 році було вироблено 3,8 млн тонн м'яса (у забійній вазі), що на 2,7% більше, ніж у 2021 році. Водночас, виробництво молока скоротилося на 1,5% і становило 8,1 млн тонн. [23, 25].

Як зазначають М. Негрей, Т. Андрій, І. Костенко, такі тенденції зумовлені зростанням попиту на м'ясну продукцію на внутрішньому і зовнішніх ринках, а також впровадженням нових технологій у галузі [20, с. 48].

У світовому масштабі спостерігається зростаючий попит на продукцію тваринництва, зумовлений збільшенням чисельності населення та зміною харчових уподобань. Згідно з дослідженням ФАО, до 2050 року світове виробництво м'яса має зрости на 70%, а молока - на 58%. Така тенденція ставить виклики перед галуззю щодо забезпечення сталого розвитку та мінімізації негативного впливу на довкілля [3].

Серед ключових тенденцій розвитку тваринництва у світі можна виділити.

- Інтенсифікація виробництва та впровадження інноваційних технологій (точне землеробство, автоматизація процесів, генетичні дослідження тощо) з метою підвищення ефективності та продуктивності галузі [4, с. 114].

Таблиця 1.1 – Сучасні концепції та моделі ефективності виробництва в тваринництві

Концепція	Опис	Переваги	Обмеження
Технічної ефективності	Відображає здатність виробничої системи максимізувати випуск продукції з наявних ресурсів або мінімізувати використання ресурсів для заданого рівня випуску	Враховує багатовимірність виробничого процесу, дозволяючи одночасно аналізувати кілька входів та виходів. Крім того, цей метод не вимагає апіорних припущень про функціональну форму виробничої функції	Є невинпадковим та невинтрімшнім методом, що означає, що отримані результати можуть бути чутливими до аномальних спостережень та вибірки даних
Економічної ефективності	Стосується здатності виробничої системи максимізувати прибуток або мінімізувати витрати.	Враховує вплив винпадкових факторів, які не контролюються виробником	Вимагає апіорного припущення про функціональну форму виробничої функції, що може призвести до упередженості оцінок у разі неправильної специфікації
Екологічної ефективності	Відображає здатність виробничої системи мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище	Дозволяє оцінити сталість виробництва	Екологічні наслідки важко виміряти або кількісно оцінити
Моделі загальної ефективності	Поєднують кілька аспектів ефективності. Збалансована система показників, яка інтегрує фінансові, виробничі, клієнтські та інноваційні перспективи	Забезпечує всебічний погляд на ефективність виробництва, охоплюючи різні аспекти діяльності підприємства	Вибір та вагові коефіцієнти показників можуть бути суб'єктивними, що ускладнює порівняння між різними виробничими системами

Джерело: сформовано автором на основі [4, 9]

- Зростання попиту на органічну та екологічно чисту продукцію, що стимулює розвиток органічного тваринництва [14, с. 6].

- Посилення вимог до забезпечення благополуччя тварин та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище [4, с. 35].

- Впровадження інноваційних методів переробки відходів тваринництва для зменшення їх негативного впливу [5, с. 14].

В цілому, галузь тваринництва перебуває у стані постійного розвитку та трансформації, зумовленої глобальними викликами та тенденціями. Забезпечення сталого розвитку галузі потребує впровадження інноваційних технологій, дотримання принципів екологічності та біобезпеки, а також ефективного управління виробничими процесами.

Визначення та вимірювання ефективності виробництва в галузі тваринництва є складним завданням, оскільки воно охоплює різноманітні аспекти, включаючи технічну ефективність, економічну ефективність, екологічну стійкість та соціальну відповідальність. У науковій літературі існують різні підходи до концептуалізації та вимірювання ефективності, кожен з яких має свої переваги та обмеження.

Важливо зазначити, що жодна з наведених концепцій та моделей не є ідеальною, і вибір підходу залежить від конкретних цілей дослідження, доступності даних та специфіки виробничої системи. Дослідники часто використовують комбінацію різних методів для отримання більш повної картини ефективності виробництва в галузі тваринництва.

Доцільно зупинитися на економічних факторах, які відіграють вирішальну роль у визначенні ефективності виробництва продукції тваринництва. Ці фактори впливають на прибутковість та конкурентоспроможність підприємств галузі, а також на їхню здатність залучати інвестиції та адаптуватися до мінливих ринкових умов [10, с. 127].

До таких відносимо ціни на корми та інші ресурси. Витрати на корми становлять значну частку загальних витрат у виробництві продукції тваринництва, досягаючи 60-70%. Коливання цін на корми, зумовлене змінами на ринках сільськогосподарської сировини, може суттєво вплинути на рентабельність виробництва [11, с. 135].

Важливим впливовим фактором є ціни на продукцію тваринництва. Ринкові ціни на м'ясо, молоко та іншу продукцію тваринництва є ключовим фактором, що визначає доходи виробників. Волатильність цін, пов'язана з коливаннями попиту та пропозиції, створює невизначеність та ризики для ефективного планування виробництва [11, с. 135].

Важливим фактором є доступність та вартість кредитування. Виробництво продукції тваринництва вимагає значних інвестицій у будівництво приміщень, закупівлю обладнання, формування стада тощо. Доступність кредитних ресурсів та їх вартість можуть суттєво вплинути на ефективність виробництва, особливо для малих та середніх господарств. А також наявність державної підтримки, субсидій, податкового регулювання та інших заходів, які можуть як стимулювати, так і стримувати розвиток галузі тваринництва. Відсутність стабільної та передбачуваної політики негативно позначається на ефективності виробництва [20, с. 47-48].

Впровадження інноваційних технологій, таких як точне тваринництво, автоматизовані системи годівлі та доїння, геномна селекція тварин, може підвищити ефективність виробництва, але вимагає значних інвестицій. Здатність підприємств залучати інвестиції та впроваджувати інновації є ключовим фактором їх конкурентоспроможності [7, с. 35].

Дослідження показують, що економічні фактори можуть значно варіювати залежно від регіону, розміру підприємства, спеціалізації та інших характеристик виробництва. Тому важливо розробити ефективні стратегії управління витратами, ризиками та інвестиціями для підвищення ефективності виробництва продукції тваринництва.

Теорії ціноутворення та управління витратами у тваринництві відіграють важливу роль у забезпеченні ефективності виробництва та підвищенні рентабельності галузі. Розглянемо ключові стратегії, що використовуються у цій сфері.

Стратегія ціноутворення на основі витрат виробництва (cost-plus pricing). Ця стратегія передбачає встановлення ціни на продукцію з урахуванням усіх

понесених витрат та додаванням певного рівня прибутку. Згідно з дослідженням Ю. О. Лупенка та М. Ф. Кропивка, застосування цієї стратегії у тваринництві дозволяє забезпечити покриття витрат та отримання прибутку, проте може призвести до завищення цін у порівнянні з ринковими [17, с. 23].

Ціноутворення на основі ринкової рівноваги (market equilibrium pricing). Ця стратегія передбачає встановлення ціни на основі балансу попиту та пропозиції на ринку. Як зазначають вітчизняні науковці, використання цієї стратегії у тваринництві дозволяє адаптуватися до ринкових умов та уникнути надмірного завищення або зниження цін [17, с. 25].

Управління витратами на основі аналізу життєвого циклу продукту (life cycle costing). Ця методика передбачає аналіз та оптимізацію витрат на всіх етапах виробництва, від закупівлі ресурсів до реалізації готової продукції. Проведені дослідження підтвердили, що застосування цього підходу у тваринництві дозволяє значно знизити загальні витрати та підвищити ефективність виробництва [17, с. 27-29].

Диференційоване ціноутворення (differential pricing). Ця стратегія передбачає встановлення різних цін на продукцію для різних сегментів ринку або категорій споживачів. Як зазначає О.М. Згурська, Н. Зеліско та О. Васирина використання диференційованого ціноутворення у тваринництві дозволяє максимізувати доходи за рахунок врахування різниці у платоспроможному попиті різних груп споживачів [9, с. 224; 10, с. 128].

Важливо зазначити, що ефективність застосування тієї чи іншої стратегії ціноутворення та управління витратами залежить від специфіки виробництва, ринкових умов та інших факторів. Тому необхідно ретельно аналізувати ситуацію та обирати найбільш оптимальний підхід для кожного конкретного випадку.

Здійснюючи дослідження економічних факторів, що впливають на економічну ефективність тваринництва, варто розглянути низку ключових аспектів. Серед них вартість кормів, яка значною мірою визначає витрати на виробництво тваринницької продукції. Згідно з дослідженням Х. О. Канівець та

ін., ціни на корми є одним з основних факторів, що визначають рентабельність тваринницьких господарств [11, с. 137].

Крім того, слід враховувати вплив цін реалізації продукції тваринництва, які можуть коливатися залежно від попиту та пропозиції на ринку. Як зазначають О.О. Красноручий та О.Р. Азізов, ціноутворення на продукцію тваринництва є важливим чинником економічної ефективності галузі [14, с. 6-7].

Не можна оминати увагою й питання продуктивності тварин, яка залежить від генетичного потенціалу, умов утримання та годівлі. Підвищення продуктивності тварин є одним із шляхів підвищення економічної ефективності тваринництва, - наголошують О. Смігунова, К. Богомоллова та ін.

Також варто згадати про вплив державної політики, зокрема субсидій та дотацій для підтримки галузі тваринництва. За словами О. Лаврук, державна підтримка є одним з ключових факторів, що визначають економічну ефективність тваринництва в Україні [15, с. 75].

Нарешті, не можна ігнорувати роль інноваційних технологій, які можуть підвищити ефективність виробництва та знизити витрати. Впровадження інноваційних технологій у тваринництві є перспективним напрямом підвищення його економічної ефективності, - підкреслюють Л. О. Дорогань-Писаренко, О. В. Єгорова та ін. [7, с. 36]

Отже, економічна ефективність тваринництва залежить від комплексної взаємодії численних факторів.

Формування ефективної системи управління виробництвом продукції тваринництва вимагає комплексного підходу, що враховує організаційні та економічні аспекти. Розглянемо ключові організаційно-економічні рекомендації, ґрунтуючись на сучасних наукових дослідженнях:

- Оптимізація організаційної структури підприємства. Рациональна організаційна структура, що забезпечує чітке розмежування обов'язків та відповідальності, є необхідною умовою ефективного управління тваринницькими підприємствами.

- Впровадження ефективної системи планування та бюджетування. Згідно з дослідженнями А.В. Піскун, розробка деталізованих виробничих планів, бюджетів та прогнозів дозволяє оптимізувати використання ресурсів та контролювати витрати [21, с. 57].

- Удосконалення системи обліку та аналізу витрат. Впровадження ефективної системи обліку та аналізу витрат на виробництво продукції тваринництва є запорукою прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

- Оптимізація цінової політики. Як наголошують Я. А. Жаліло та ін, розробка ефективної цінової стратегії, що враховує ринкову кон'юнктуру та забезпечує максимізацію прибутку, є ключовим фактором економічного успіху тваринницьких підприємств [22, с. 21-22].

- Впровадження ефективної системи мотивації персоналу. Створення системи матеріального та нематеріального стимулювання, що заохочує працівників до підвищення продуктивності праці та ефективності виробництва, є важливим елементом економічного управління.

- Оптимізація логістичних процесів. Згідно з дослідженням О. Смігунова, К. Богомолова та ін., раціональна організація логістичних процесів, включаючи постачання сировини, зберігання та розподіл продукції, дозволяє мінімізувати витрати та підвищити ефективність виробництва [24, с. 266].

- Застосування сучасних інформаційних систем управління. Впровадження інформаційних систем управління, що забезпечують інтеграцію даних про виробничі процеси, фінансові показники та ринкову ситуацію, є необхідною умовою прийняття ефективних управлінських рішень [11, с. 133].

Управління ефективністю виробництва продукції тваринництва є багатогранною проблемою, яка вимагає комплексного підходу та врахування різноманітних факторів. Дослідження в цій галузі мають величезний потенціал для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників, забезпечення продовольчої безпеки та сталого розвитку сільських територій в Україні.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В ТОВ «ЗА МИР»

2.1 Організаційно - економічна характеристика підприємства

Сільськогосподарське підприємство у формі товариства з обмеженою відповідальністю «За Мир» зареєстроване 06.03.2000 року. Підприємство розміщується за такою юридичною адресою: Сумська обл., Сумський р-н, село Кекине. Директором підприємства є Зубко А.М. Досліджуване нами підприємство здійснює виробництво як продукції рослинництва, а це переважно зернова група та соя, а також виробництво продукції тваринництва – молока.

До земельного фонду сільськогосподарського підприємства «За Мир» відносяться такі категорії земель.

1. Сільськогосподарські угіддя: рілля, багаторічні насадження (сади), сіножаті та пасовища.

2. Несільськогосподарські угіддя: господарські шляхи та прогони, полязахисні лісові смуги, землі під господарськими будівлями, дворами, спорудами.

3. Землі резервного фонду та землі тимчасово невикористані для сільськогосподарського виробництва.

Сільськогосподарські угіддя становлять основну частину земельного фонду і використовуються безпосередньо для вирощування сільськогосподарських культур та розведення худоби.

Несільськогосподарські угіддя забезпечують обслуговування та інфраструктуру сільськогосподарського виробництва.

Землі резервного фонду є резервом для можливого розширення сільськогосподарських угідь у майбутньому.

Таким чином, земельний фонд сільгосппідприємства включає весь комплекс земель, необхідних для забезпечення ефективного ведення сільськогосподарського виробництва, його загальна площа становить 1838 га.

Під основними сільськогосподарськими культурами задіяно станом на 2023 рік 1551 га (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка та структура ріллі під основними сільськогосподарськими культурами в ТОВ «За Мир»

Назва	Рік						Відхилення (+,-) 2023 р. від 2021 р.	
	2021		2022		2023			
	га	%	га	%	га	%	га	%
Пшениця озима	353,0	22,6	333,0	24,2	139,0	9,0	-214,0	-60,6
Гречка	43,0	2,8	15,0	1,1	85,0	5,5	42,0	97,7
Кукурудза	674,0	43,1	636,0	46,3	230,0	14,8	-444,0	-65,9
Соняшник	299,0	19,1	391,0	28,4	682,0	44,0	383,0	128,1
Соя	194,0	12,4	0,0	0,0	415,0	26,8	221,0	113,9
Разом, га	1 563,0	100,0	1 375,0	100,0	1551,0	100,0	-12,0	-0,8

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Використовуючи дані, представлені в таблиці 2.1, можна зробити наступні висновки. Спостерігається значна трансформація у структурі посівних площ основних сільськогосподарських культур у ТОВ «За Мир» протягом трьох проаналізованих років. Площі під пшеницею озимою демонструють різке скорочення - на 60,6% у 2023 р. порівняно з 2021 р. Ця тенденція пов'язана з ринковою кон'юнктурою, змінами в попиті та пропозиції, а також агротехнічними чинниками. Навпаки, площі під гречкою зросли на 97,7% у 2023 р. порівняно з базовим 2021 р. Це вказує на підвищений попит на цю культуру та її рентабельність для господарства. Посівні площі під кукурудзою зменшились на 65,9% у 2023 р. відносно 2021 р. Це пов'язано із оптимізацією виробництва та зміною ринкових умов. Спостерігається значне розширення площ під соняшником - на 128,1% у 2023 р. порівняно з 2021 р. Це узгоджується з загальною тенденцією до збільшення вирощування цієї культури в Україні через її високу рентабельність та попит на світових ринках. Площі під соєю також суттєво зросли - на 113,9% у 2023 р. відносно 2021 р. Це

пов'язано з підвищеним попитом на цю культуру та її ротацією в сівозміні, а також власними потребами (для галузі тваринництва).

Загальна площа ріллі у 2023 р. практично не змінилась порівняно з 2021 р. (-0,8%), що свідчить про збереження загального рівня використання земельних ресурсів у господарстві.

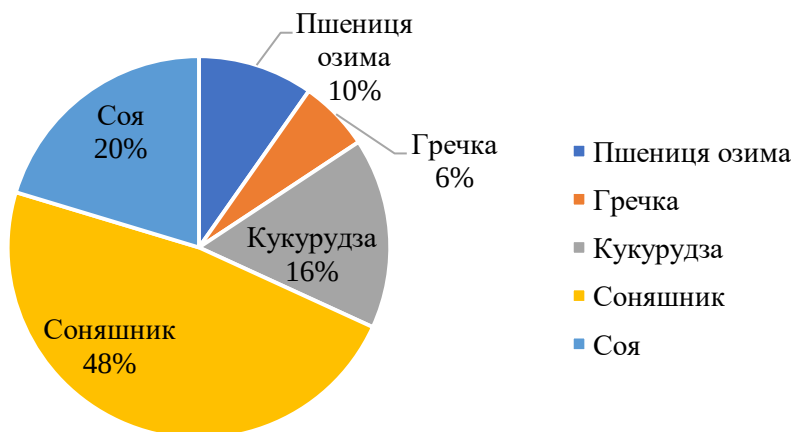

Рисунок 2.1 - Використання ріллі під культурами в ТОВ «За Мир»
станом на 2023 рік, %

Джерело: побудовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

В цілому, отримані результати демонструють динамічні зміни в структурі посівних площ, що можуть бути зумовлені різними чинниками, такими як ринкова кон'юнктура, сівозмінні практики, рентабельність культур тощо. Загалом спостерігається тенденція до розширення площ під соняшником, соєю та гречкою за рахунок скорочення площ під пшеницею озимою та кукурудзою.

Товарна продукція сільськогосподарського підприємства - це частина валової продукції рослинництва та тваринництва, що реалізується підприємством на сторону (продається іншим споживачам, переробним підприємствам, населенню тощо).

До товарної продукції відноситься продукція рослинництва - зернові, зернобобові та олійні культури, технічні культури; продукція тваринництва - худоба та птиця в живій вазі, молоко, вовна, яйця та інша продукція тваринництва.

Товарна продукція є основним джерелом доходів для сільгосп підприємств і використовується для продажу та отримання виручки від реалізації. Решта валової продукції, що не реалізується, йде на внутрішньогосподарські потреби.

У таблиці 2.2 представлено дані щодо обсягів та структури товарної продукції ТОВ «За Мир» за 2021-2023 роки.

Таблиця 2.2 – Об'єми та структура товарної продукції ТОВ «За Мир»

Назва	Рік						Відхилення (+,-) 2023 р. від 2021 р.	
	2021		2022		2023			
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пшениця озима	13 735,6	19,2	1 248,4	3,2	18 199,6	14,8	4463,9	32,5
Кукурудза	8 670,2	12,1	16 475,0	41,7	37 468,8	30,6	28798,7	332,2
Гречка	294,8	0,4	237,8	0,6	295,0	0,2	0,3	0,1
Соняшник	24 139,7	33,7	5 233,9	13,2	20 267,6	16,5	-3872,0	-16,0
Соя	4 853,4	6,8	0,0	0,0	18 702,9	15,3	13849,5	285,4
ВРХ	1 398,4	2,0	1 670,5	4,2	2 643,4	2,2	1245,0	89,0
Молоко	18 533,4	25,9	14 677,0	37,1	18 794,0	15,3	260,5	1,4
Ріпак	0,0	0,0	0,0	0,0	6 211,9	5,1	6211,9	100,0
Разом	71 625,5	100	39 542,5	100	122 583,2	100	50957,7	71,1

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

На основі даних, представлених у Таблиці 2.2, можна зробити наступні висновки. Загальна вартість товарної продукції ТОВ «За Мир» зросла на 71,1% у 2023 р. порівняно з базовим 2021 р., що свідчить про позитивну динаміку розвитку господарства. Вартість товарної продукції пшениці озимої зросла на 32,5% у 2023 р. відносно 2021 р., що можна пояснити сприятливою ціновою кон'юнктурою на ринку зернових. Спостерігається значне зростання вартості товарної продукції кукурудзи - на 332,2% у 2023 р. порівняно з 2021 р. Це пов'язано як зі збільшенням врожайності, так і з підвищенням закупівельних цін. Вартість товарної продукції гречки практично не змінилась у 2023 р. відносно 2021 р. (+0,1%), що свідчить про стабільність виробництва та реалізації цієї культури. Вартість товарної продукції соняшнику знизилась на 16,0% у 2023 р. порівняно з 2021 р., незважаючи на збільшення посівних площ. Це пов'язано зі зниженням закупівельних цін. Вартість товарної продукції сої

зросла на 285,4% у 2023 р. відносно 2021 р., що узгоджується з тенденцією до розширення площ під цією культурою та підвищеним попитом як на світовому ринку так і для власного використання. Спостерігається зростання вартості товарної продукції тваринництва: ВРХ (+89,0%) та молока (+1,4%) у 2023 р. порівняно з 2021 р. У 2023 р. з'явилась нова стаття товарної продукції - ріпак, вартість якої становила 6 211,9 тис. грн. Структура товарної продукції ТОВ «За Мир» станом на 2023 рік нами представлена на рис. 2.2.

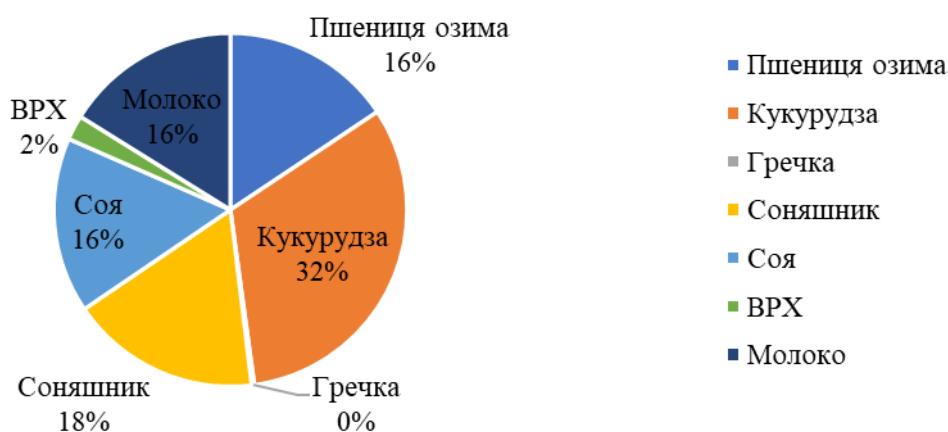

Рисунок 2.2 - Структура товарної продукції ТОВ «За Мир» станом на 2023 рік, %

Джерело: побудовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Загалом, можна констатувати, що ТОВ «За Мир» демонструє позитивну динаміку розвитку товарного виробництва, диверсифікуючи свою продукцію та адаптуючись до змін ринкової кон'юнктури.

В цілому, ТОВ «За Мир» здійснило трансформацію структури товарної продукції у бік зростання частки технічних культур (кукурудза, ріпак) та диверсифікації асортименту за рахунок введення нових культур (гречка). Ці зміни зумовлені ринковими факторами.

У сільськогосподарських підприємствах при виробництві продукції рослинництва та тваринництва використовуються такі основні засоби.

В галузі рослинництва: сільськогосподарська техніка (трактори, комбайни, сівалки тощо); будівлі та споруди (зерносховища, сушарки, склади);

зрошувальні та меліоративні системи; сільськогосподарський інвентар (плуги, борони та ін.).

В галузі тваринництва: тваринницькі ферми, приміщення для утримання худоби; обладнання для годівлі та доїння тварин; транспортні засоби для перевезення кормів та худоби тощо.

Забезпечення підприємства основними виробничими засобами є надзвичайно важливим, оскільки вони безпосередньо впливають на ефективність сільськогосподарського виробництва, врожайність культур, продуктивність тварин та якість продукції. Відсутність або застарілість основних засобів може призвести до значних втрат та зниження конкурентоспроможності підприємства.

Таблиця 2.3 – Динаміка та структура основних виробничих засобів в ТОВ «За Мир»

Назва	Рік			Відхилення (+,-) 2023 р. від 2021 р.	
	2021	2022	2023	тис. грн.	%
Будинки і споруди	13 127,1	13 175,5	13 048,4	-78,7	-0,6
Машини і обладнання	6 368,0	7 719,6	7 959,8	1 591,8	25,0
Транспортні засоби	4 971,5	4 788,5	4 527,9	-443,7	-8,9
Інструменти, прилади, інвентар	2 094,8	1 894,6	1 608,2	-486,6	-23,2
Інші основні засоби	921,6	1 065,6	1 124,8	203,1	22,0
Інші необоротні матеріальні активи	446,9	377,3	571,0	124,1	27,8
Матеріальні основні активи, разом	27 930,0	29 021,0	28 840,0	910,1	3,3

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Аналізуючи наведену у таблиці 2.3 динаміку та структуру основних виробничих засобів ТОВ «За Мир», можна зробити наступні висновки.

Протягом досліджуваного періоду з 2021 по 2023 рік спостерігається зростання загальної вартості матеріальних основних активів на 3,3% або 910,1 тис. грн. Це свідчить про поступове оновлення виробничої бази підприємства. Найбільше зростання відбулося у категорії «Машини і обладнання» - на 25,0% або 1591,8 тис. грн. Це узгоджується з необхідністю постійної модернізації

виробничого обладнання для забезпечення конкурентоспроможності, підвищення продуктивності праці та зниження собівартості продукції. Водночас, відбулося суттєве скорочення вартості «Інструментів, приладів, інвентарю» на 23,2% та «Транспортних засобів» на 8,9%. Це є наслідком списання застарілих основних фондів або їх продажу. Динаміка інших категорій не є настільки різкою. Вартість «Будинків і споруд» зменшилась на 0,6%, а «Інших основних засобів» та «Інших необоротних матеріальних активів» зросла на 22,0% та 27,8% відповідно.

Загалом, в ТОВ «За Мир» спостерігається позитивна тенденція до оновлення виробничих потужностей, що відповідає концепції забезпечення стійкого економічного зростання за рахунок технічного переоснащення.

Ефективність управління основними виробничими фондами оцінюється за допомогою ряду показників, таких як фондівіддача, фондомісткість та фондоозброєність (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Ефективність управління основними виробничими фондами ТОВ «За Мир»

Показники	Роки			Відхилення 2023/2021	
	2021	2022	2023	Абсолютні	Відносні, %
Фондовіддача, тис.грн.	2,69	1,40	4,24	1,55	57,7
Фондомісткість, тис.грн.	0,37	0,72	0,24	-0,14	-36,6
Фондоозброєність, тис.грн.	544,4	569,5	688,8	144,45	26,5

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Аналізуючи дані таблиці 2.4 щодо ефективності управління основними виробничими фондами ТОВ «За Мир», можна зробити такі висновки

Так, фондівіддача, яка характеризує ефективність використання основних виробничих фондів, продемонструвала позитивну динаміку. У 2023 році порівняно з 2021 роком вона зросла на 1,55 тис. грн. або на 57,7%. Це свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Фондомісткість, яка є оберненим показником до фондівіддачі, навпаки, знизилася у 2023 році порівняно з 2021 роком на 0,14 тис. грн. або на 36,6%. Це

означає, що для виробництва одиниці продукції потрібно було менше основних виробничих фондів, що є позитивним моментом та свідчить про підвищення ефективності їх використання.

Фондоозброєність праці, яка характеризує забезпеченість працівників основними засобами, зросла на 144,45 тис. грн. або на 26,5%. Це може бути результатом як оновлення виробничої бази, так і скорочення чисельності персоналу.

Загалом спостерігається позитивна тенденція до підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства, що відповідає сучасним теоріям ресурсозбереження та ресурсоефективності.

Динаміку основних економічних показників діяльності ТОВ «За Мир» нами представлено в табл. 2.5

Таблиця 2.5 – Основні економічні показники діяльності ТОВ «За Мир»

Показник	Рік			Динаміка	
	2021	2022	2023	абсолютна	відносна, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	71 665,0	39 804,0	122 583,0	50 918,0	71
Інші операційні доходи	6 163,0	1 718,0	4 066,0	-2 097,0	-34
Разом доходи	77 828,0	41 522,0	126 649,0	48 821,0	63
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	42 620,0	26 490,0	98 066,0	55 446,0	130
Інші операційні витрати	5 384,0	811,0	1 340,0	-4 044,0	-75
Разом витрати	11 746,0	12 439,0	13 248,0	1 502,0	13
Фінансовий результат до оподаткування	18 332,0	1 822,0	15 438,0	-2 894,0	-16
Чистий прибуток (збиток)	18 332,0	1 822,0	15 438,0	-2 894,0	-16
Рівень рентабельності, %	43,0	6,9	15,7	-	-27,3 п.п.

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Аналізуючи дані щодо основних економічних показників діяльності ТОВ «За Мир», слід зазначити про такі тенденції.

Чистий дохід від реалізації продукції продемонстрував значне зростання у 2023 році порівняно з 2021 роком - на 50 918 тис. грн або 71%. Це свідчить

про розширення виробничих потужностей, освоєння нових ринків збуту та зростання попиту на продукцію підприємства. Водночас, собівартість реалізованої продукції зросла ще більшими темпами - на 55 446 тис. грн або 130%. Таке випереджаюче зростання витрат над доходами є наслідком зростання цін на сировину, матеріали, енергоносії або зниження ефективності виробництва. Інші операційні доходи скоротилися на 2097 тис. грн або 34%, що пов'язано із зменшенням обсягів реалізації необоротних активів, курсових різниць тощо. Сукупні витрати зросли на 1502 тис. грн або 13%, що є помірнішою динамікою порівняно із зростанням собівартості. Це є результатом заходів з оптимізації адміністративних та збутових витрат.

Незважаючи на значне зростання доходів, чистий прибуток підприємства скоротився на 2894 тис. грн або 16%. Це призвело до зниження рівня рентабельності на 27,3 п.п. - з 43% у 2021 році до 15,7% у 2023 році.

В цілому, хоча ТОВ «За Мир» нарощувало обсяги реалізації, висока собівартість продукції не дозволила повною мірою реалізувати потенціал зростання прибутковості. Тому керівництву слід вживати заходів щодо оптимізації витрат та підвищення ефективності виробництва для забезпечення сталого зростання прибутковості у майбутньому.

2.2 Стан управління виробництвом продукції тваринництва

Управління результативності виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві значною мірою залежить від низки економічних факторів.

На результативність впливають ціни на корми та інші матеріально-технічні ресурси. Так, висока вартість кормів, добрив, ветеринарних препаратів, паливно-мастильних матеріалів напряду впливає на собівартість продукції тваринництва. Аналогічним чином впливають і ціни реалізації продукції тваринництва. Ринкова кон'юнктура та рівень попиту на м'ясо, молоко та іншу продукцію визначають ціни, за якими підприємство може реалізувати свою

продукцію. Забезпечення балансу між витратами виробництва та цінами реалізації є важливим завданням для менеджменту та запорукою прибутковості тваринницької галузі.

Оскільки виробництво продукції тваринництва потребує значних капітальних інвестицій, наявність доступу до кредитних коштів за прийнятними ставками є важливим фактором. Також важливими є дотації, пільгове оподаткування, компенсації витрат можуть суттєво покращити економічні показники діяльності тваринницьких підприємств.

Важливим фактором є обсяг інвестицій у оновлення основних засобів. Технічне переоснащення підприємства із впровадженням новітніх технологій утримання, годівлі та первинної переробки продукції дозволяє підвищити ефективність виробництва.

Таким чином, для забезпечення ефективного управління виробництвом продукції тваринництва керівництву підприємств необхідно ретельно відстежувати економічні тенденції, оптимізувати структуру витрат та джерела фінансування, а також активно використовувати інструменти державної підтримки. Комплексний підхід до врахування економічних факторів дозволить підвищити конкурентоспроможність галузі тваринництва.

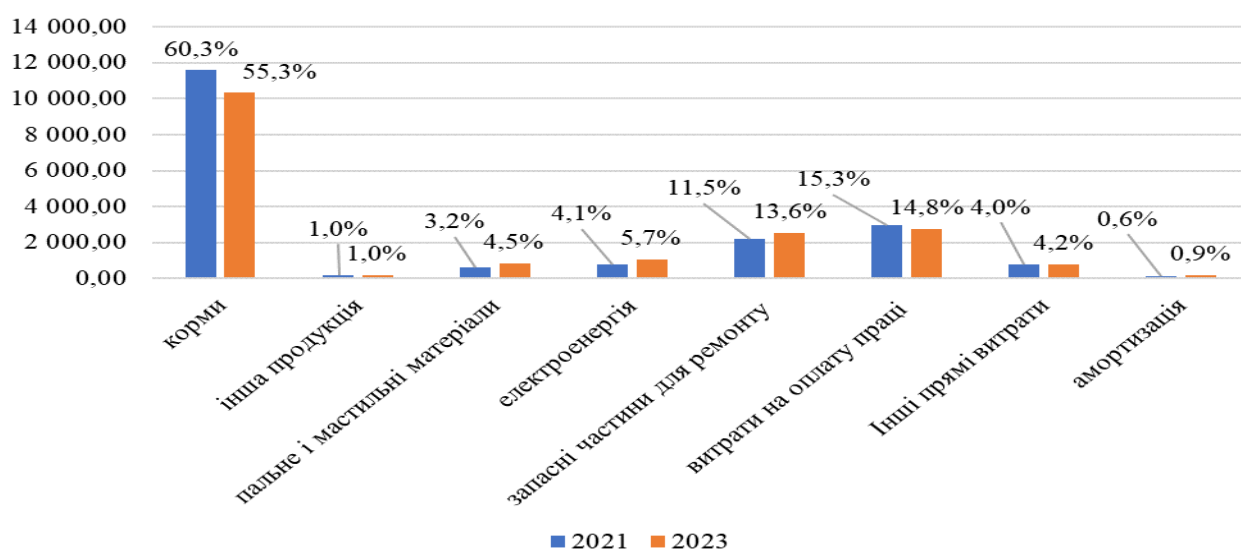

Рисунок 2.3 – Динаміка та структура витрат на виробництво продукції тваринництва в ТОВ «За Мир» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Аналізуючи динаміку та структуру витрат на виробництво продукції тваринництва в ТОВ «За Мир» за 2021-2023 роки (рис. 2.3), можна зробити наступні висновки. Найбільшою статтею витрат є витрати на корми - 10321 тис. грн у 2023 році. Проте спостерігається тенденція до їх скорочення на 1260 тис. грн або 10,88% порівняно з 2021 роком. Зросли витрати на енергоносії - електроенергію на 34,07% та пальне і мастильні матеріали на 37,51%. Це є наслідком зростання цін на ці ресурси на ринку. Помітне зростання витрат на 48,02% відбулося за статтею амортизації. Це може вказувати на оновлення основних фондів та впровадження нових технологій виробництва. Витрати на оплату праці скоротились на 6,25%, що може бути результатом оптимізації чисельності персоналу та скорочення преміальних виплат. Інші статті витрат продемонстрували незначні коливання як в бік збільшення, так і зменшення.

В цілому, керівництво ТОВ «За Мир» вжило заходів щодо оптимізації виробничих витрат, в першу чергу за рахунок зменшення витрат на корми та оплату праці. Водночас, зростання цін на енергоносії частково нівелювало цей ефект. Впровадження нових основних засобів у майбутньому може сприяти подальшому зниженню собівартості продукції тваринництва за рахунок економії ресурсів.

Динаміку показників собівартості реалізованої продукції та отриманого прибутку від реалізації продукції тваринництва в ТОВ «За Мир» нами представлено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка собівартості реалізованої продукції та прибутку в ТОВ «За Мир»

Продукція	Рік				У динаміці 2023 р. до 2021 р.	
	2021		2023			
	Собівар- тість, тис. грн.	Прибуток, тис. грн.	Собівар- тість, тис. грн.	Прибуток, тис. грн.	Собівар- тість, тис. грн.	Прибуток (збиток), тис. грн.
Жива маса приросту ВРХ	3 745,3	-2 346,9	2 750,6	-1 080,1	-994,7	1 266,7
Молоко	13 553,1	4 980,3	15 035,1	3 758,9	1 482,0	-1 221,5
Разом	17 298,4	2 633,5	17 785,7	2 678,8	487,3	45,3

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Аналізуючи дані табл. 2.6 щодо динаміки собівартості реалізованої продукції та прибутку в ТОВ «За Мир», можна зробити наступні висновки.

Собівартість виробництва живої маси приросту великої рогатої худоби скоротилася на 994,7 тис. грн у 2023 році порівняно з 2021 роком. Це може бути результатом оптимізації витрат на корми, покращення умов утримання тварин та підвищення кваліфікації персоналу. Незважаючи на зниження собівартості, виробництво живої маси приросту ВРХ залишалося збитковим у 2023 році, проте збиток зменшився на 1266,7 тис. грн порівняно з 2021 роком. Це може вказувати на тенденцію до підвищення ефективності цього виду діяльності.

У виробництві молока спостерігається протилежна ситуація - собівартість зросла на 1482,0 тис. грн, а прибуток скоротився на 1221,5 тис. грн. Причинами цього можуть бути зростання витрат енергоресурси, оплату праці та зниження закупівельних цін на молоко.

Загалом по галузі тваринництва собівартість реалізованої продукції зросла на 487,3 тис. грн, або 2,8%, а прибуток зріс незначно - на 45,3 тис. грн або 1,7%.

Отже, ТОВ «За Мир» досягло певних успіхів в оптимізації собівартості виробництва живої маси ВРХ, проте галузь молочного скотарства потребує додаткових заходів щодо контролю витрат. Підприємству варто зосередитись на пошуку шляхів підвищення продуктивності дійного стада та ефективного використання кормових ресурсів для забезпечення сталої прибутковості молочного виробництва.

Виробнича собівартість та собівартість реалізованої продукції є ключовими показниками, що характеризують ефективність виробництва продукції тваринництва на підприємстві.

Виробнича собівартість відображає сукупні витрати на виготовлення одиниці продукції тваринництва (приросту живої маси ВРХ, молока тощо) протягом певного періоду. Вона включає вартість кормів, оплату праці, амортизацію основних фондів та інші витрати, безпосередньо пов'язані з виробничим процесом. При цьому собівартість реалізованої продукції відрізняється від виробничої собівартості на величину змін залишків

нереалізованої продукції на початок та кінець періоду. Саме вона є базою для визначення фінансових результатів реалізації продукції тваринництва.

Динаміка собівартості реалізованої продукції у співвідношенні з динамікою цін реалізації визначає рівень рентабельності (збитковості) виробництва окремих видів продукції тваринництва. Порівняння зазначених собівартостей дає змогу оцінити їх відносну ефективність та визначити межі зниження витрат

Динаміку показників виробничої собівартості та собівартості реалізованої продукції ТОВ «За Мир» нами представлено в Додатку А.

На основі аналітичних даних можна провести ґрунтовний аналіз динаміки виробничої собівартості та собівартості реалізованої продукції у ТОВ «За Мир».

Виробнича собівартість вирощування приросту ВРХ у 2023 році становила 5856,9 тис. грн, що на 1549,5 тис. грн, або на 35,96% більше, ніж у 2021 році (4307,4 тис. грн). Це свідчить про зростання витрат на виробництво живої маси приросту ВРХ.

Собівартість реалізованої продукції живої маси приросту ВРХ у 2023 році склала 2114,7 тис. грн, що на 1630,6 тис. грн, або на 43,52% менше порівняно з 2021 роком (3745,3 тис. грн). Це може вказувати на зниження обсягів реалізації або зміну структури витрат.

Виробнича собівартість виробленого молока у 2023 році становила 14308,6 тис. грн, що лише на 71 тис. грн, або на 0,49% менше, ніж у 2021 році (14379,6 тис. грн). Це свідчить про відносну стабільність витрат на виробництво молока.

Собівартість реалізованого молока у 2023 році склала 15035,1 тис. грн, що на 1482 тис. грн, або на 10,94% більше, ніж у 2021 році (13553,1 тис. грн). Це може бути пов'язано зі зростанням вартості матеріалів, енергоносіїв, оплати праці тощо.

Отже, можемо констатувати значне зростання виробничої собівартості живої маси приросту ВРХ у 2023 році порівняно з 2021 роком, що може бути спричинено підвищенням витрат на корми, ветеринарне обслуговування,

оплату праці тощо. При цьому собівартість реалізованої продукції живої маси приросту ВРХ у 2023 році суттєво знизилася, що може свідчити про скорочення обсягів реалізації або зміни у структурі витрат.

Виробнича собівартість молока у 2023 році залишилася практично незмінною порівняно з 2021 роком, що вказує на стабільність виробничих процесів. Собівартість реалізованого молока у 2023 році зросла, що може бути наслідком підвищення цін на енергоносії, матеріали та інші складові виробничих витрат.

У відповідності до собівартості виробленої та реалізованої продукції, а також отриманого прибутку від реалізації тваринницької продукції можемо розрахувати показники рентабельності виробленої та реалізованої продукції в ТОВ «За Мир». Високі показники рентабельності свідчать про правильну цінову та виробничу стратегію підприємства.

Динаміку показників рентабельності виробленої та реалізованої тваринницької продукції в ТОВ «За Мир» нами представлено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Динаміка рентабельності (збитковості) виробленої та реалізованої продукції тваринництва в ТОВ «За Мир»

Продукція	Рік				У динаміці 2023 р. до 2021 р.	
	2021		2023			
	Рентабельність (+); збитковість (-) виробленої продукції, %	Рентабельність (+); збитковість (-) реалізованої продукції, %	Рентабельність (+); збитковість (-) виробленої продукції, %	Рентабельність (+); збитковість (-) реалізованої продукції, %	Рентабельність (+); збитковість (-) виробленої продукції, п.п	Рентабельність (+); збитковість (-) реалізованої продукції, п.п.
Жива маса приросту ВРХ	-54,5	-62,7	-18,4	-51,1	36,1	11,6
Молоко	34,6	36,7	26,3	25,0	-8,3	-11,7

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

На основі наведених даних можна проаналізувати динаміку рентабельності виробленої та реалізованої продукції тваринництва в ТОВ «За Мир». Рентабельність виробленої продукції живої маси приросту ВРХ у 2023 році

становила -18,4%, що на 36 процентних пунктів вище порівняно з 2021 роком (-54,5%). Це свідчить про зменшення збитковості виробництва цієї продукції. Рентабельність реалізованої продукції живої маси приросту ВРХ у 2023 році дорівнювала -51,1%, що на 11,6 процентних пункти вище, ніж у 2021 році (-62,7%). Незважаючи на покращення, реалізація цієї продукції залишалася збитковою.

Рентабельність виробленого молока у 2023 році склала 26,3%, що на 8,4 процентних пункти нижче, ніж у 2021 році (34,6%). Це вказує на певне зниження ефективності виробництва молока. Рентабельність реалізованого молока у 2023 році становила 25,0%, що на 11,7 процентних пункти нижче порівняно з 2021 роком (36,7%). Це може бути зумовлено зростанням собівартості реалізованого молока, що негативно вплинуло на рентабельність його реалізації.

Отже, спостерігається позитивна тенденція до зменшення збитковості виробництва живої маси приросту ВРХ, незважаючи на те, що воно залишається збитковим як на етапі виробництва, так і на етапі реалізації. Виробництво та реалізація молока у 2023 році були менш рентабельними порівняно з 2021 роком, що може бути наслідком зростання витрат на виробництво та реалізацію цієї продукції.

Динаміка економічної ефективності - аналіз тенденцій зміни основних економічних показників в часі дозволяє оцінити стійкість та перспективи розвитку галузі тваринництва.

На основі даних, наведених у табл. 2.8, можна провести ґрунтовний аналіз динаміки економічної ефективності продукції тваринництва в ТОВ «За Мир». Розглянемо кожен показник детальніше.

У 2023 році витрати на виробництво живої маси приросту ВРХ становили 5856,9 тис. грн, що на 1549,5 тис. грн, або на 35,96% більше, ніж у 2021 році (4307,4 тис. грн). Це пов'язано зі зростанням цін на корми, енергоносії, оплату праці тощо. Незважаючи на зростання витрат, у 2023 році спостерігалось зменшення збитків від виробництва живої маси приросту ВРХ до 1080,1 тис.

грн, порівняно з 2346,9 тис. грн у 2021 році. Це свідчить про певне підвищення ефективності виробництва цієї продукції.

Таблиця 2.8 – Динаміка економічної ефективності продукції тваринництва в ТОВ «За Мир»

Продукція	Рік						У динаміці 2023 р. по відношенню до 2021 р.		
	2021			2023			Витрати на виробництво, тис. грн.	Прибуток, тис. грн.	Рентабельність, п.п.
	Витрати на виробництво, тис. грн.	Прибуток, тис. грн.	Рентабельність, %	Витрати на виробництво, тис. грн.	Прибуток, тис. грн.	Рентабельність, %			
Жива маса приросту ВРХ	4307,4	-2346,9	-54,5	5856,9	-1080,1	-18,4	1549,5	1266,7	36,0
Молоко	14379,6	4980,3	34,6	14308,6	3758,9	26,3	-71,0	-1221,5	-8,4

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Рентабельність виробництва живої маси приросту ВРХ у 2023 році становила -18,4%, що на 36 процентних пунктів вище, ніж у 2021 році (-54,5%), що також вказує на зменшення збитковості виробництва.

Витрати на виробництво молока у 2023 році становили 14308,6 тис. грн, що лише на 71 тис. грн, або на 0,49% менше, ніж у 2021 році (14379,6 тис. грн). Це свідчить про відносну стабільність виробничих витрат. Однак, прибуток від виробництва молока у 2023 році знизився до 3758,9 тис. грн, порівняно з 4980,3 тис. грн у 2021 році, що становить зменшення на 1221,5 тис. грн, або на 24,53%. Рентабельність виробництва молока у 2023 році склала 26,3%, що на 8,4 процентних пункти нижче, ніж у 2021 році (34,6%), що вказує на зниження ефективності виробництва цієї продукції.

В цілому ж спостерігається позитивна тенденція до зменшення збитковості виробництва живої маси приросту ВРХ, незважаючи на зростання витрат. Виробництво молока у 2023 році було менш прибутковим та

рентабельним порівняно з 2021 роком, що може бути наслідком зростання витрат на виробництво та реалізацію цієї продукції. Для підвищення економічної ефективності виробництва тваринницької продукції необхідно вжити заходів щодо оптимізації витрат, впровадження інноваційних технологій, підвищення продуктивності тварин та пошуку нових ринків збуту.

2.3 Динаміка результативності виробництва продукції тваринництва

Оцінка результативності є важливим інструментом для ефективного управління виробництвом продукції тваринництва. Так, на фінансово-економічні показники мають прямий вплив виробничі показники, тобто об'єми готової продукції, яку підприємство надалі реалізовує.

Динаміка об'ємів виробництва та фінансових надходжень від реалізації тваринницької продукції нами представлено в табл. 2.9 (м'ясо ВРХ) та табл. 2.10 (молоко).

Таблиця 2.9 – Динаміка реалізації м'яса ВРХ в ТОВ «За Мир»

Продукція	Рік	Кількість реалізованої продукції, ц	Вартість реалізованої продукції, грн.	У динаміці до попереднього року, грн.	У динаміці до попереднього року, %
Жива маса приросту ВРХ	2021	404	1 398,4	-	-
	2022	510	1 670,5	272,0	16
	2023	557	2 643,4	972,9	37

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

На основі даних, наведених у таблиці 2.9, можна проаналізувати динаміку реалізації м'яса великої рогатої худоби (ВРХ) у ТОВ «За Мир» протягом 2021-2023 років. У 2022 році було реалізовано 510 ц м'яса ВРХ, що на 106 ц, або 26,2% більше порівняно з 2021 роком (404 ц). У 2023 році кількість реалізованого м'яса ВРХ зросла до 557 ц, що становить збільшення на 47 ц, або 9,2% порівняно з 2022 роком. Вартість реалізованого м'яса ВРХ у 2022 році становила 1 670,5 тис. грн, що на 272 тис. грн, або 16% більше, ніж у 2021 році

(1398,4 тис. грн). У 2023 році вартість реалізації зросла до 2643,4 тис. грн, що на 972,9 тис. грн, або 37% більше порівняно з 2022 роком.

В цілому спостерігається позитивна динаміка зростання обсягів реалізації м'яса ВРХ у ТОВ «За Мир» протягом 2021-2023 років, що свідчить про підвищення попиту на цю продукцію. Вартість реалізованої продукції також демонструє значне збільшення, особливо у 2023 році, що може бути пов'язано як із зростанням обсягів реалізації, так і з підвищенням цін на м'ясо ВРХ.

На основі даних, наведених у таблиці 2.10, можна проаналізувати динаміку реалізації молока у ТОВ «За Мир» протягом 2021-2023 років.

Таблиця 2.10 – Динаміка реалізації молока в ТОВ «За Мир»

Продукція	Рік	Кількість реалізованої продукції, ц	Вартість реалізованої продукції, грн.	У динаміці до попереднього року, грн.	У динаміці до попереднього року, %
Молоко	2021	19 002	18 533,4	-	-
	2022	14 999	14 677,0	-3 856,4	-26
	2023	16 699	18 794,0	4 116,9	22

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Так, у 2022 році було реалізовано 14 999 ц молока, що на 4 003 ц, або 21,1% менше порівняно з 2021 роком (19 002 ц). Однак, у 2023 році спостерігається відновлення обсягів реалізації до 16 699 ц, що на 1 700 ц, або 11,3% більше, ніж у 2022 році.

Вартість реалізованого молока у 2022 році становила 14 677,0 тис. грн, що на 3 856,4 тис. грн, або 26% менше порівняно з 2021 роком (18 533,4 тис. грн). У 2023 році вартість реалізації зросла до 18 794,0 тис. грн, що на 4 116,9 тис. грн, або 22% більше, ніж у 2022 році.

В цілому ж протягом 2021-2022 років спостерігалось зниження обсягів реалізації молока в ТОВ «За Мир», що могло бути спричинено сезонними коливаннями попиту або тимчасовими проблемами у виробництві чи збуті продукції. У 2023 році відбулося відновлення обсягів реалізації молока порівняно з 2022 роком, що свідчить про стабілізацію виробничих процесів та ринкового попиту. Вартість реалізованого молока у 2023 році також зросла

порівняно з попереднім роком, що може бути пов'язано як із збільшенням обсягів реалізації, так і з підвищенням цін на молочну продукцію.

В цілому динаміка фінансових надходжень за період дослідження представлена на рис. 2.4.

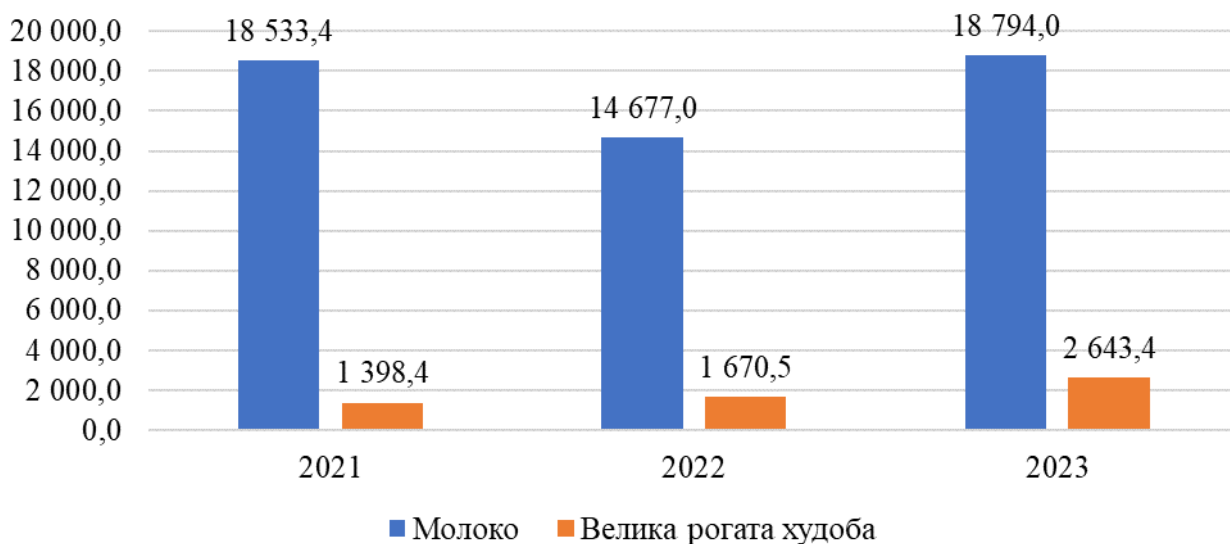

Рисунок 2.4 – Динаміка фінансових надходжень від реалізації продукції тваринництва в ТОВ «За Мир» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

На основі розрахункових даних, представлених у табл. 2.11, можна проаналізувати динаміку частки тваринництва у загальному обсязі товарної продукції ТОВ «За Мир» протягом 2021-2023 років.

Таблиця 2.11 – Частка тваринництва у загальному об'ємі товарної продукції в ТОВ «За Мир»

Назва	Рік						Відхилення (+,-) 2023 р. від 2021 р.	
	2021		2022		2023			
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Разом	71 625,5	100	39 542,5	100	122 583,2	100	50 957,7	71,1
Молоко	18 533,4	26	14 677,0	37	18 794,0	15	260,5	1,4
ВРХ	1 398,4	2,0	1 670,5	4	2 643,4	2	1 245,0	89,0

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Так, у 2021 році вартість реалізованого молока становила 18 533,4 тис. грн, або 26% від загального обсягу товарної продукції. У 2022 році ця частка зросла

до 37% (14 677,0 тис. грн) через зменшення загального обсягу товарної продукції. У 2023 році частка молока у товарній продукції знизилася до 15% (18 794,0 тис. грн), незважаючи на зростання обсягів реалізації, що пов'язано зі збільшенням загального обсягу товарної продукції.

У 2021 році вартість реалізованої ВРХ складала 1 398,4 тис. грн, або 2% від загального обсягу товарної продукції. У 2022 році ця частка зросла до 4% (1 670,5 тис. грн) через зменшення загального обсягу товарної продукції. У 2023 році частка ВРХ у товарній продукції становила 2% (2 643,4 тис. грн), що на 1 245,0 тис. грн, або 89,0% більше порівняно з 2021 роком.

Отже, протягом 2021-2023 років спостерігалися значні коливання загального обсягу товарної продукції ТОВ «За Мир», з періодом зниження у 2022 році та подальшим відновленням у 2023 році. Частка молока у товарній продукції зазнавала змін, зростаючи у 2022 році та знижуючись у 2023 році, що пов'язано з динамікою загального обсягу товарної продукції. Частка великої рогатої худоби у товарній продукції залишалася відносно невисокою, але демонструвала зростання у 2023 році порівняно з 2021 роком, що може свідчити про збільшення обсягів реалізації цієї продукції.

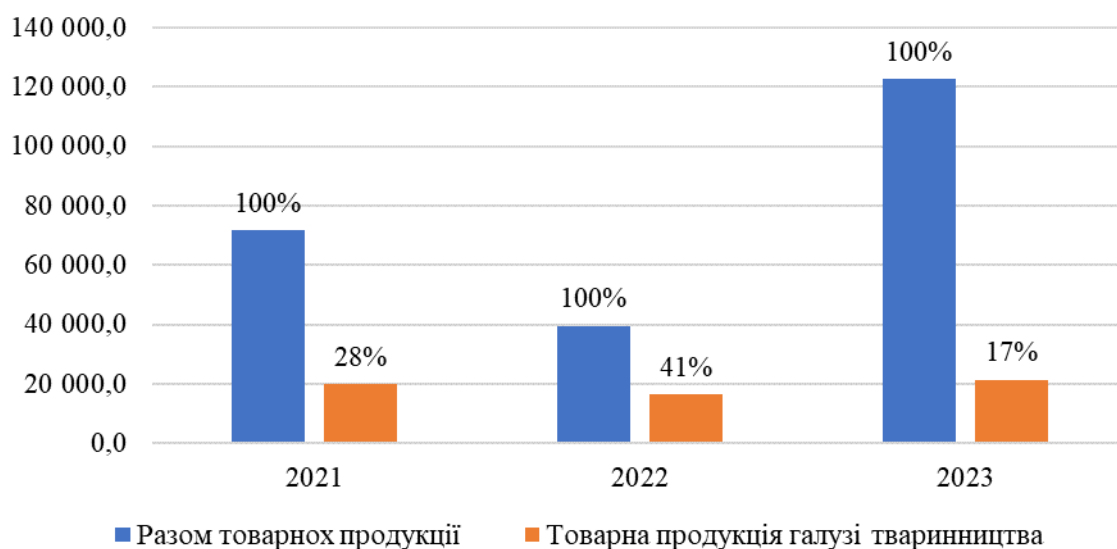

Рисунок 2.5 – Частка тваринництва у загальному об'ємі товарної продукції
ТОВ «За Мир» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

На основі даних, представлених на рис. 2.5, можна проаналізувати динаміку частки тваринництва у загальному обсязі товарної продукції ТОВ «За Мир» протягом 2021-2023 років. Так, у 2021 році частка товарної продукції галузі тваринництва у загальному обсязі товарної продукції становила 28%. У 2022 році, незважаючи на зменшення абсолютних показників, частка галузі тваринництва зросла до 41% через значне скорочення загального обсягу товарної продукції. У 2023 році частка товарної продукції галузі тваринництва знизилася до 17%, що пов'язано зі значним збільшенням загального обсягу товарної продукції порівняно з 2022 роком.

В цілому, незважаючи на зменшення абсолютних показників у 2022 році, частка товарної продукції галузі тваринництва зросла до 41% через більш стрімке падіння загального обсягу товарної продукції. У 2023 році частка товарної продукції галузі тваринництва знизилася до 17% на тлі значного збільшення загального обсягу товарної продукції.

Для підвищення ефективності виробництва та збільшення частки тваринницької продукції у товарній структурі рекомендується вжити заходів щодо оптимізації виробничих процесів, підвищення якості продукції та пошуку нових ринків збуту. Важливо також проводити постійний моніторинг ринкової кон'юнктури, вивчати споживчі тенденції та адаптувати асортимент продукції відповідно до змін попиту та пропозиції на ринку.

Для більш глибокого аналізу та розробки ефективної стратегії підвищення частки тваринницької продукції у товарній структурі необхідно залучити додаткові дані, провести детальне дослідження ринкової ситуації та врахувати галузеві тенденції розвитку тваринництва в Україні.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В ТОВ «ЗА МИР»

Розвиток галузі тваринництва на сучасному підприємстві залежить від багатьох факторів, які потрібно враховувати для ефективного управління. Наприклад, використання сучасних методів геномної селекції та розмноження дозволяє отримати високопродуктивних тварин з бажаними характеристиками [18]. Також застосування новітніх технологій приготування та зберігання кормів сприяє підвищенню їх якості та ефективності використання.

Актуальність наукових та практичних досліджень в галузі управління розвитком сфери тваринництва є надзвичайно високою, адже ця галузь відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, економічного розвитку та соціального добробуту.

Фундаментальні дослідження в галузі генетики та геноміки тварин є критично важливими для селекції високопродуктивних порід з бажаними характеристиками, стійкістю до захворювань та адаптацією до різних умов утримання. Використання новітніх методів, таких як геномна селекція та редагування генів, дозволяє прискорити процес покращення генетичного потенціалу тварин [4, с. 32].

Не можна оминути увагою економічні та соціальні аспекти розвитку галузі тваринництва, включаючи маркетинг, цінову політику та регуляторні питання [8, с. 27-28].

В цілому, наукові та практичні дослідження в галузі управління розвитком сфери тваринництва є надзвичайно актуальними та охоплюють широкий спектр напрямків, включаючи генетику, годівлю, фізіологію, здоров'я тварин, біобезпеку, управління виробничими процесами, переробку продукції, економічні та соціальні аспекти. Лише комплексний підхід, що поєднує досягнення різних галузей знань, дозволить забезпечити стійкий розвиток

галузі тваринництва та ефективно вирішувати виклики, що постають перед нею.

Перелік ключових факторів та використання дієвих механізмів їх реалізації для удосконалення управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в ТОВ «За Мир» нами представлено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Фактори управління та механізми реалізації управління розвитком галузі рослинництва

Фактор управління	Опис фактору	Механізм підтримки	Опис механізму
Генетичний потенціал тварин	Селекція та генетичне поліпшення стада є критичним для підвищення продуктивності та якості продукції	Інвестиції в наукові дослідження та інновації	Підтримка досліджень у галузі генетики, годівлі, технологій утримання та управління стадом сприяє розвитку галузі та підвищенню її ефективності
Якість кормів і годівлі	Збалансований раціон, який забезпечує необхідні поживні речовини, є ключовим для досягнення оптимальної продуктивності тварин.	Державна підтримка та стимулювання	Державні програми, субсидії, пільгове кредитування та податкові пільги можуть стимулювати розвиток галузі та підвищувати її конкурентоспроможність
Умови утримання	Належні умови утримання, включаючи температуру, вологість, вентиляцію та простір, є важливими для здоров'я та добробуту тварин	Співпраця з науковими установами та консультаційними службами	Тісна взаємодія з науковцями забезпечує доступ до найновіших наукових досягнень та рекомендацій для вдосконалення виробничих процесів
Біобезпека та здоров'я тварин	Ефективна система біобезпеки, профілактичні заходи та своєчасне лікування захворювань мінімізують ризики виникнення епідемій та втрат у виробництві	Впровадження цифрових технологій та автоматизації	Використання цифрових рішень, таких як системи моніторингу стада, автоматизовані системи годівлі та доїння, а також аналітичні інструменти, підвищує ефективність управління та прийняття рішень

Джерело: складено автором на основі [4, 8]

Ціновий моніторинг є важливим інструментом для ефективного управління розвитком галузі тваринництва в сільськогосподарському підприємстві. Моніторинг цін допомагає прийняти обґрунтовані рішення щодо виробничих процесів, інвестицій та маркетингової стратегії, що безпосередньо впливає на рентабельність та конкурентоспроможність продукції підприємства.

Ціновий моніторинг передбачає постійний збір та аналіз даних про ціни на ринку продукції тваринництва, кормів, засобів виробництва та інших ресурсів. Це дозволяє підприємству своєчасно реагувати на коливання цін та приймати рішення щодо оптимізації витрат та максимізації прибутку.

Ціновий менеджмент, у свою чергу, включає стратегії ціноутворення, управління витратами та максимізацію прибутку. Підприємство може використовувати різні стратегії ціноутворення, такі як диференційоване ціноутворення, ціноутворення на основі цінності або трансфертне ціноутворення для різних ринків та каналів збуту [11, 14].

Крім того, ефективний ціновий менеджмент передбачає оптимізацію структури витрат за допомогою контролю та мінімізації виробничих витрат, логістичних витрат та адміністративних витрат. Це дозволяє підприємству підвищити рентабельність і конкурентоспроможність своєї продукції на ринку [14, с. 5].

Таблиця 3.2 – Динаміка фактичних цін на товарну продукцію тваринництва в ТОВ «За Мир»

Продукція	Роки			У динаміці	
	2021	2022	2023	грн	%
Велика рогата худоба, грн/ц	3 461,5	3 275,5	4 745,8	1 284,3	37,1
Молоко, грн/ц	975,3	978,5	1 125,5	150,1	15,4

Джерело: розраховано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

На основі даних табл. 3.2 можна проаналізувати динаміку фактичних цін на основну продукцію тваринництва в ТОВ «За Мир» за період 2021-2023 роки.

Ціни на велику рогату худобу продемонстрували значне зростання протягом аналізованого періоду. У 2023 році ціна становила 4745,8 грн/ц, що на 1284,3 грн або 37,1% більше, ніж у 2021 році (рис. 3.1). Така тенденція до зростання цін на м'ясо великої рогатої худоби є характерною для більшості ринків і пов'язана із збільшенням попиту на яловичину.

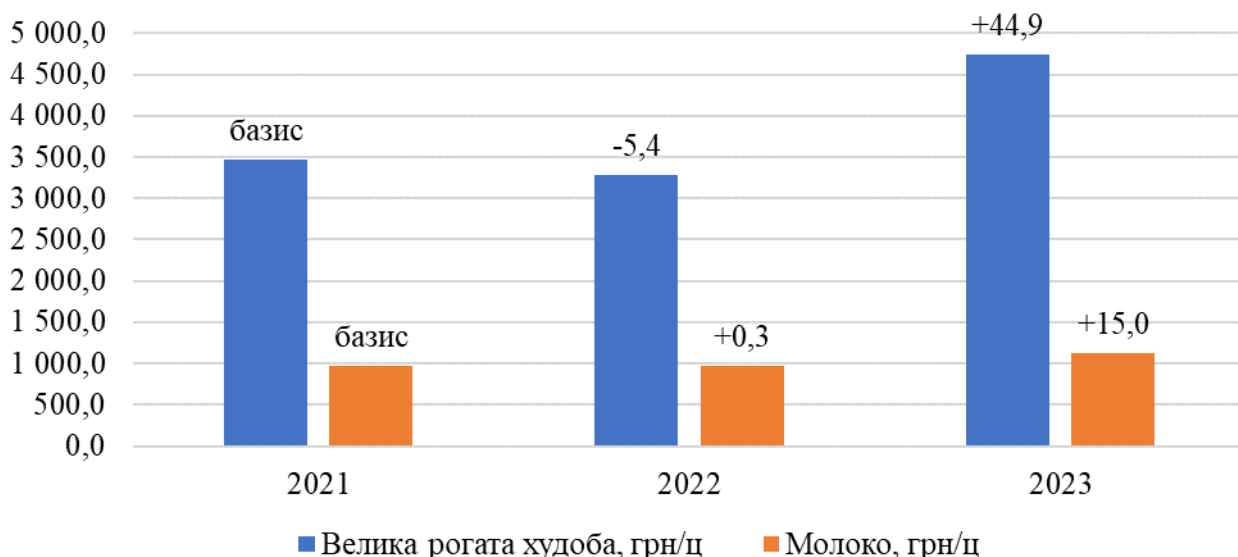

Рисунок 3.1 – Динаміка щорічних цін на товарну тваринницьку продукцію
ТОВ «За Мир» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором на основі аналітичної звітності ТОВ «За Мир»

Що стосується цін на молоко, то тут спостерігалось більш помірне зростання. У 2023 році ціна становила 1125,5 грн/ц, що на 150,1 грн або 15,4% вище, ніж у 2021 році. Динаміка цін на молоко значною мірою визначається факторами попиту та пропозиції на ринку, а також витратами на виробництво та переробку.

Варто зазначити, що ціни на продукцію тваринництва можуть значно варіюватися залежно від регіону, сезону, якості продукції та каналів реалізації. Тому для ефективного ціноутворення підприємствам необхідно ретельно відстежувати ринкову кон'юнктуру, аналізувати тенденції попиту та пропозиції, а також враховувати власні витрати на виробництво та логістику. А для максимізації прибутковості підприємству необхідно ретельно відстежувати

ринкову ситуацію, застосовувати ефективні стратегії ціноутворення та оптимізувати витрати на виробництво та логістику.

Використовуючи фактичні ціни реалізації тваринницької продукції в ТОВ «За Мир», а також середні ціни на внутрішньому ринку можемо визначити цінові різниці.

Таблиця 3.3 – Визначення цінових різниць на тваринницьку продукцію в ТОВ «За Мир»

Продукція	2021 рік			2023 рік		
	Внутрішня	Середньо-ринкова	Різниця	Внутрішня	Середньо-ринкова	Різниця
Велика рогата худоба, грн/ц	3 461,5	3 884,7	-423,2	4 745,8	5 366,8	-621,0
Молоко, грн/ц	975,3	1 034,0	-58,7	1 125,5	1 236,0	-110,5

Джерело: розраховано автором з використанням

На основі даних табл. 3.3 можна проаналізувати різницю між внутрішніми цінами на продукцію тваринництва в ТОВ «За Мир» та середньоринковими цінами у 2021 та 2023 роках. Так, у 2021 році внутрішня ціна на велику рогату худобу становила 3461,5 грн/ц, що на 423,2 грн або 10,9% нижче за середньоринкову ціну 3884,7 грн/ц. Така різниця може бути пов'язана з різними факторами, такими як якість продукції, канали збуту, рівень переробки або витрати на логістику.

Подібна ситуація спостерігалася і з цінами на молоко. У 2021 році внутрішня ціна в ТОВ «За Мир» становила 975,3 грн/ц, що на 58,7 грн або 5,7% нижче за середньоринкову ціну 1034,0 грн/ц.

У 2023 році різниця між внутрішніми та середньоринковими цінами збільшилася. Для великої рогатої худоби внутрішня ціна становила 4745,8 грн/ц, що на 621,0 грн або 11,6% нижче середньоринкової ціни 5366,8 грн/ц. Для молока ця різниця склала 110,5 грн або 8,9% (внутрішня ціна 1125,5 грн/ц проти середньоринкової 1236,0 грн/ц).

Як зазначають вітчизняні дослідники, існування розбіжностей між внутрішніми та ринковими цінами є досить поширеним явищем у галузі

тваринництва, і вони можуть відображати різні стратегії ціноутворення, контрактні відносини або специфічні умови виробництва та збуту [14, с. 6].

Цінові різниці, тобто розбіжності між внутрішніми цінами реалізації продукції тваринництва на підприємстві та середніми ринковими цінами, можуть суттєво впливати на обсяг товарної продукції тваринництва. Цей вплив відбувається через кілька основних факторів. Так, якщо внутрішні ціни підприємства значно вищі за середньоринкові, це може зробити його продукцію неконкурентоспроможною на ринку, що призведе до зниження попиту та, як наслідок, зменшення обсягів реалізації. При цьому, якщо внутрішні ціни нижчі за середньоринкові, це може негативно вплинути на рентабельність виробництва продукції тваринництва та знизити стимули для збільшення обсягів виробництва.

Різниця між цінами може спонукати підприємство змінювати канали збуту, наприклад, переорієнтовуватися на прямі поставки споживачам або на експортний ринок, що, своєю чергою, може вплинути на загальний обсяг реалізації.

Таблиця 3.4 – Порівняння фактичної товарної продукції тваринництва ТОВ «За Мир» та планових розрахунків при досягненні середньоринкових цін

Продукція	Рік					
	2021		2022		2023	
	План	факт	План	факт	План	факт
Велика рогата худоба, грн/ц	1 569,4	1 398,4	2 046,0	1 670,5	2 989,3	2 643,4
Молоко, грн/ц	19 648,1	18 533,4	16 828,9	14 677,0	20 640,0	18 794,0

Джерело: розраховано автором з використанням

На основі даних табл. 3.4 можна проаналізувати різницю між плановими показниками товарної продукції тваринництва ТОВ «За Мир» та фактичними результатами за період 2021-2023 років. Ця різниця виникає через відхилення внутрішніх цін підприємства від середньоринкових.

У 2021 році фактичний обсяг виробництва великої рогатої худоби становив 1398,4 ц, що на 171 ц або 10,9% нижче за плановий показник 1569,4 ц,

розрахований за умови досягнення середньоринкових цін. Аналогічна ситуація спостерігалася з молоком, де фактичний обсяг 18533,4 ц був на 1114,7 ц або 5,7% меншим за плановий показник 19648,1 ц. У 2022 році розрив між фактичними та плановими обсягами продукції зріс. Для великої рогатої худоби він становив 375,5 ц (18,3%), а для молока - 2151,9 ц (12,8%). Найбільша різниця спостерігалася в 2023 році. Фактичний обсяг виробництва великої рогатої худоби (2643,4 ц) був на 345,9 ц або 11,6% нижчим за плановий (2989,3 ц). Для молока ця різниця склала 1846 ц або 8,9%.

Такі відхилення фактичних обсягів від планових цілком узгоджуються з даними про цінові різниці, наведеними в табл. 3.3. Нижчі внутрішні ціни реалізації продукції порівняно із середньоринковими призводять до зниження рентабельності та, як наслідок, до менших обсягів виробництва.

Проведене дослідження підтверджує, що в ТОВ «За Мир» фактичні обсяги виробництва продукції тваринництва (великої рогатої худоби та молока) були нижчими за планові розрахунки, які базувалися на досягненні середньоринкових цін. Така ситуація виникає через нижчі внутрішні ціни реалізації продукції порівняно із середніми ринковими цінами, що негативно впливає на рентабельність виробництва та стимули для нарощування обсягів. Отже, для збільшення обсягів товарної продукції тваринництва підприємству необхідно вживати заходів щодо оптимізації внутрішніх цін та наближення їх до середньоринкового рівня.

Цінові різниці між внутрішніми цінами реалізації та середніми ринковими цінами на продукцію тваринництва можуть суттєво впливати на обсяг товарної продукції підприємства через фактори конкурентоспроможності, рентабельності, каналів збуту та інвестиційної привабливості. Значна позитивна різниця може знизити попит та обсяги реалізації, тоді як негативна різниця може зменшити стимули для збільшення виробництва.

ВИСНОВКИ

В процесі виконання кваліфікаційної роботи було проведено дослідження управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві ТОВ «За Мир». Зокрема:

1. Досліджено теоретико-методичні аспекти управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарському підприємстві.

Ефективне управління виробництвом продукції тваринництва є критично важливим для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на внутрішньому та міжнародному ринках. Водночас, існує низка викликів, таких як зростання витрат на виробництво, коливання цін на корми та продукцію, екологічні проблеми та необхідність дотримання стандартів якості та безпеки продукції. Тому розробка науково обґрунтованих підходів до управління ефективністю виробництва продукції тваринництва є актуальною для України.

Важливим впливовим фактором є ціни на продукцію тваринництва. Ринкові ціни на м'ясо, молоко та іншу продукцію тваринництва є ключовим фактором, що визначає доходи виробників. Волатильність цін, пов'язана з коливаннями попиту та пропозиції, створює невизначеність та ризики для ефективного планування виробництва

2. Надано організаційно - економічну характеристику ТОВ «За Мир».

Сільськогосподарське підприємство у формі товариства з обмеженою відповідальністю «За Мир» зареєстроване 06.03.2000 року. Підприємство здійснює виробництво як продукції рослинництва, а це переважно зернова група та соя, а також виробництво продукції тваринництва – молока.

Встановлено, що чистий дохід від реалізації продукції продемонстрував значне зростання у 2023 році порівняно з 2021 роком - на 50 918 тис. грн або 71%. Це свідчить про розширення виробничих потужностей, освоєння нових ринків збуту та зростання попиту на продукцію підприємства. Водночас, собівартість реалізованої продукції зросла ще більшими темпами - на 55 446 тис. грн або 130%. Таке випереджаюче зростання витрат над доходами є

наслідком зростання цін на сировину, матеріали, енергоносії або зниження ефективності виробництва. Інші операційні доходи скоротилися на 2097 тис. грн або 34%, що пов'язано із зменшенням обсягів реалізації необоротних активів, курсових різниць тощо. Сукупні витрати зросли на 1502 тис. грн або 13%, що є помірнішою динамікою порівняно із зростанням собівартості. Це є результатом заходів з оптимізації адміністративних та збутових витрат.

Незважаючи на значне зростання доходів, чистий прибуток підприємства скоротився на 2894 тис. грн або 16%. Це призвело до зниження рівня рентабельності на 27,3 п.п. - з 43% у 2021 році до 15,7% у 2023 році.

3. Досліджено стан управління виробництвом продукції тваринництва.

Спостерігається позитивна тенденція до зменшення збитковості виробництва живої маси приросту ВРХ, незважаючи на зростання витрат. Виробництво молока у 2023 році було менш прибутковим та рентабельним порівняно з 2021 роком, що може бути наслідком зростання витрат на виробництво та реалізацію цієї продукції.

Встановлено, що рентабельність виробленої продукції живої маси приросту ВРХ у 2023 році становила -18,4%, що на 36 процентних пунктів вище порівняно з 2021 роком (-54,5%). Це свідчить про зменшення збитковості виробництва цієї продукції. Рентабельність реалізованої продукції живої маси приросту ВРХ у 2023 році дорівнювала -51,1%, що на 11,6 процентних пункти вище, ніж у 2021 році (-62,7%). Незважаючи на покращення, реалізація цієї продукції залишалася збитковою. Рентабельність виробленого молока у 2023 році склала 26,3%, що на 8,4 процентних пункти нижче, ніж у 2021 році (34,6%). Це вказує на певне зниження ефективності виробництва молока. Рентабельність реалізованого молока у 2023 році становила 25,0%, що на 11,7 процентних пункти нижче порівняно з 2021 роком (36,7%). Це може бути зумовлено зростанням собівартості реалізованого молока, що негативно вплинуло на рентабельність його реалізації.

4. Охарактеризовано динаміку результативності виробництва продукції тваринництва.

Встановлено, що спостерігається позитивна динаміка зростання обсягів реалізації м'яса ВРХ у ТОВ «За Мир» протягом 2021-2023 років, що свідчить про підвищення попиту на цю продукцію. Вартість реалізованої продукції також демонструє значне збільшення, особливо у 2023 році, що може бути пов'язано як із зростанням обсягів реалізації, так і з підвищенням цін на м'ясо ВРХ.

Встановлено, що протягом 2021-2022 років відбувається зниження обсягів реалізації молока в ТОВ «За Мир», що могло бути спричинено сезонними коливаннями попиту або тимчасовими проблемами у виробництві чи збуті продукції. У 2023 році відбулося відновлення обсягів реалізації молока порівняно з 2022 роком, що свідчить про стабілізацію виробничих процесів та ринкового попиту. Вартість реалізованого молока у 2023 році також зросла порівняно з попереднім роком, що може бути пов'язано як із збільшенням обсягів реалізації, так і з підвищенням цін на молочну продукцію.

В цілому, незважаючи на зменшення абсолютних показників у 2022 році, частка товарної продукції галузі тваринництва зросла до 41% через більш стрімке падіння загального обсягу товарної продукції. У 2023 році частка товарної продукції галузі тваринництва знизилася до 17% на тлі значного збільшення загального обсягу товарної продукції.

5. Запропоновано напрями удосконалення управління ефективністю виробництва продукції тваринництва в ТОВ «За Мир».

Ціновий моніторинг є важливим інструментом для ефективного управління розвитком галузі тваринництва в сільськогосподарському підприємстві. Моніторинг цін допомагає прийняти обґрунтовані рішення щодо виробничих процесів, інвестицій та маркетингової стратегії, що безпосередньо впливає на рентабельність та конкурентоспроможність продукції підприємства.

Ціновий моніторинг передбачає постійний збір та аналіз даних про ціни на ринку продукції тваринництва, кормів, засобів виробництва та інших ресурсів. Це дозволяє підприємству своєчасно реагувати на коливання цін та приймати рішення щодо оптимізації витрат та максимізації прибутку.

Ціновий менеджмент, у свою чергу, включає стратегії ціноутворення, управління витратами та максимізацію прибутку. Підприємство може використовувати різні стратегії ціноутворення, такі як диференційоване ціноутворення, ціноутворення на основі цінності або трансфертне ціноутворення для різних ринків та каналів збуту.

Встановлено, що у 2021 році внутрішня ціна на велику рогату худобу становила 3461,5 грн/ц, що на 423,2 грн або 10,9% нижче за середньоринкову ціну 3884,7 грн/ц. Така різниця може бути пов'язана з різними факторами, такими як якість продукції, канали збуту, рівень переробки або витрати на логістику. Подібна ситуація спостерігалася і з цінами на молоко. У 2021 році внутрішня ціна в ТОВ «За Мир» становила 975,3 грн/ц, що на 58,7 грн або 5,7% нижче за середньоринкову ціну 1034,0 грн/ц. У 2023 році різниця між внутрішніми та середньоринковими цінами збільшилася. Для великої рогатої худоби внутрішня ціна становила 4745,8 грн/ц, що на 621,0 грн або 11,6% нижче середньоринкової ціни 5366,8 грн/ц. Для молока ця різниця склала 110,5 грн або 8,9% (внутрішня ціна 1125,5 грн/ц проти середньоринкової 1236,0 грн/ц).

Проведене дослідження підтверджує, що в ТОВ «За Мир» фактичні обсяги виробництва продукції тваринництва (великої рогатої худоби та молока) були нижчими за планові розрахунки, які базувалися на досягненні середньоринкових цін. Така ситуація виникає через нижчі внутрішні ціни реалізації продукції порівняно із середніми ринковими цінами, що негативно впливає на рентабельність виробництва та стимули для нарощування обсягів. Отже, для збільшення обсягів товарної продукції тваринництва підприємству необхідно вживати заходів щодо оптимізації внутрішніх цін та наближення їх до середньоринкового рівня.

Цінові різниці між внутрішніми цінами реалізації та середніми ринковими цінами на продукцію тваринництва можуть суттєво впливати на обсяг товарної продукції підприємства через фактори конкурентоспроможності, рентабельності, каналів збуту та інвестиційної привабливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Awan U., Sroufe R., Kraslawski A. Creativity enables sustainable development: Supplier engagement as a boundary condition for the positive effect on green innovation. *Journal of Cleaner Production*. 2019. No. 226. Pp. 172-185.
2. Chen Y. Research on R&D Investment of New Energy Companies under the Trend of Green Transformation. *Technology and Investment*. 2022. No.13. pp.59-69.
3. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://sdgs.un.org/FAO-2030agenda>. (дата звернення: 14.04.2024).
4. Болтянський Б.В. Енерго- та ресурсозбереження в тваринництві: підручник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 410 с.
5. Болтянський Б.В., Болтянська Л.О. Обґрунтування економічної доцільності технічного сервісу обладнання тваринницьких підприємств. Технічний прогрес у тваринництві та кормовиробництві: Матеріали XI-ї Наук.-техн. конф. Київ, 2022. С. 14-16.
6. Гоголю В.О. Сучасні аспекти управління підприємницькою діяльністю сільськогосподарських товаровиробників в умовах глобалізації ринку. *Економіка і суспільство*. 2021. Вип. 11. С. 184-188.
7. Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Панченко І. Г. Особливості аналізу ефективності впровадження технологічних інновацій в сільському господарстві. *Наука та інновації*. 2020. № 3. С. 33-38.
8. Замлинський В. А. Структурні перетворення галузі тваринництва в контексті глобальної продовольчої безпеки. *Економіка АПК*. 2019. № 4. С. 22-28.
9. Згурська О.М. Формування інноваційних стратегій диверсифікації діяльності агропромислових підприємств : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2020. 435 с.

10. Зеліско Н., Васирина О. Сучасні тенденції розвитку та функціонування аграрного бізнесу в Україні. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК*. 2021. №28. С. 126-130.

11. Канівець Х. О., Коробченко А. О., Проценко С. В., Роботинський А. М., Левченко М. В. Тенденції розвитку галузі тваринництва в умовах цифрової трансформації. *Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки*. 2021. № 121. С. 133-139.

12. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності: підручник. Київ, Каравелла, 2019. 320 с.

13. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання, 2019. 378 с.

14. Красноручський О. О., Азізов О. Р. Закономірності та принципи функціонування систем ринкового розподілу продукції сільськогосподарських підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2019. №. 4. С. 3-13.

15. Лаврук О. Державне регулювання розвитку тваринництва. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. № 1 (77). С. 72-76.

16. Лотник С.В. Підвищення ефективності виробництва продукції тваринництва на основі розвитку агросервісу. Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента (13-17 листопада 2023 р.). Суми: СНАУ, 2023. С. 348.

17. Лупенко Ю. О., Кропивко М. Ф.. Аграрний устрій в Україні. Наукове видання. Київ : ННЦ ІАЕ, 2021 р. 64. с.

18. Лупенко Ю. О.. Формування перспективної моделі сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2021. №2. С. 14.

19. Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Рудич А.І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 4 (115). С. 140-147.

20. Негрей М., Андрій Т., Костенко І. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 6 С. 44-52.

21. Піскун А.В. Теоретичний аспект управління витратами підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №4 (70). С.55-59.

22. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни : аналіт. доп. / за ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2023. С. 49.

23. Сільське господарство України за 2022 рік : Статистичний збірник. Київ, 2023. 382 с.

24. Смігунова О., Богомолова К., Моїсєєва Н., Орел В. Організаційні засади формування та розвитку регіональних інтегрованих структур в молочному скотарстві. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №4 (320). С. 265-270

25. Тваринництво України : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2023. 162 с.

Додатки

ДОДАТОК А

Динаміка показників виробничої собівартості та собівартості реалізованої продукції ТОВ «За Мир»

Продукція	2021		2023		У динаміці	
	Виробнича собівартість виробленої продукції, тис. грн.	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	Виробнича собівартість виробленої продукції, тис. грн.	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	Виробнича собівартість виробленої продукції, тис. грн.	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.
Жива маса приросту ВРХ	4 307,40	3 745,30	5 856,90	2 114,70	1 549,50	-1 630,60
Молоко	14 379,60	13 553,10	14 308,60	15 035,10	-71,00	1 482,00

ДОДАТОК Б

Апробація наукових результатів

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ, ПРИСВЯЧЕНОЇ МІЖНАРОДНОМУ ДНЮ СТУДЕНТА

(13 - 17 листопада 2023 р., м. Суми)

Рекомендовано до друку науково-координаційною радою Сумського національного аграрного університету (протокол № 6 від 24.11.2023 р.)

Редакційна рада:

Ладика В.І., академік НААН України
Данько Ю.І., д.е.н., професор
Пасько О.В., к.е.н., доцент

Редакційна колегія:

Бричко А.М., к.е.н., доцент
Думанчук М.Ю., к.т.н., доцент
Кисельов О.Б., к.с.-г.н., доцент
Масик І.М., к.с.-г.н., доцент
Михайліченко М.А., к.і.н., доцент
Срібняк Н.М., к.т.н., доцент
Степанова Т.М., к.т.н., доцент
Шкромада О.І., д.вет.н., професор

**Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів,
присвяченої Міжнародному дню студента – (13-17 листопада 2023 р.). –
Суми, 2023. – 694 с.**

У збірку увійшли тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів,
присвяченої Міжнародному дню студента.
Для викладачів, студентів, аспірантів.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА НА ОСНОВІ РОЗВИТКУ АГРОСЕРВІСУ

Лотник С.В. студ 5 курсу, ФЕІМ, ОПП 073 «Менеджмент»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Турчина С.Г.

Сумський НАУ

З практики світової економіки відомо, що тваринницька галузь є найбільшим у світі споживачем продукції сільськогосподарських угідь. Нині у світі близько 40 відсотків вартості валової сільськогосподарської продукції припадає на тваринництво. Унаслідок зростання чисельності населення та його доходів, а також змін дієтичних вимог і вимог до харчування швидко зростає потреба у тваринницькій продукції. У наукових джерелах, що стосуються цієї проблеми, підкреслюється, що до 2030 року загальний попит на продукцію тваринництва в країнах, що розвиваються, подвоїться. А тому продукція тваринництва матиме постійний зростаючий попит на зовнішніх ринках, а ціна також пропорційно зростатиме, а тому зазначений сегмент аграрного бізнесу є досить цікавим як для вітчизняних аграріїв, так і для вітчизняних науковців, завданням останніх є розробка науково-практичних підходів щодо підвищення ефективності тваринницької галузі в сучасних умовах господарювання.

Перспективними науково-практичними напрямками є аспекти впровадження нових підходів у сфері тваринництва, зокрема, розвиток наукових досліджень у племінній справі, зміцнення кормової бази тваринництва, оптимізація площ під кормові культури, організація насінництва та поліпшення ветеринарних послуг в галузі тощо. Рациональна реалізація результатів цих досліджень є найважливішим завданням підвищення ефективності галузі тваринництва.

Підвищення ефективності скотарства з метою забезпечення населення країни високобілковими молочними та м'ясними продуктами, а промисловість цінною сировиною є актуальним завданням. Для досягнення цієї мети в галузі необхідно розвивати не тільки виробництво, а й постійно вдосконалювати та ефективно використовувати агросервісну діяльність.

Глобальна зміна клімату, деградація пасовищ, демографічне зростання населення та збільшення попиту на продовольчі товари потребують більш ефективного використання наявних ресурсів, у тому числі, вдосконалення системи використання агросервісної сфери при виробництві тваринницької продукції. Відомо, що без кардинального розвитку сервісної діяльності не можна досягти позитивних результатів у тваринницькій сфері. З цього погляду потрібна правильна організація агросервісної діяльності, зокрема надання ефективних зооветеринарних послуг, забезпечення годівлі відповідно до встановленого раціону, організація переробки продукції та вдосконалення інших видів діяльності в сільськогосподарських підприємствах. У вирішенні таких завдань особливого значення набуває проведення науково-дослідних робіт, які стосуються розвитку агросервісної сфери.

У сучасних умовах господарювання необхідні нові підходи до агросервісного забезпечення, спрямованого на розвиток тваринницької галузі. Розвинуте агросервісне обслуговування дає можливість рационально вести сільське господарство шляхом формування ефективних технологічних, організаційних та економічних зв'язків, що виникають у процесі виробництва. У майбутньому збільшення попиту на сільськогосподарську продукцію призведе до підвищення потреби в агросервісних об'єктах. Це, у свою чергу, тісно пов'язано зі створенням нових робочих місць.

Аналіз теоретичних і методологічних засад агросервісної діяльності показує, що формування взаємовигідних економічних відносин між виробниками тваринницької продукції та фірмами, які надають сервісні послуги, призводить до створення єдиного агросервісного комплексу. Виходячи з цього, на нашу думку, агросервісна система у сфері тваринництва - це комплекс агросервісної діяльності, спрямований на збільшення продуктивності та поліпшення якості за рахунок рационального використання ресурсів у процесі виробництва, переробки, а також доставки продукції до споживача.

Аграрний сервіс представляє собою комплекс послуг та ресурсів, які надаються аграрним сектором для підтримки сільськогосподарської діяльності та оптимізації виробничих процесів у сільському господарстві. Аграрний сервіс включає в себе наступні напрями підтримки сільськогосподарських товаровиробників, це і постачання ресурсів, технічна підтримка, консалтинг та навчання, маркетингова підтримка, фінансова підтримка та доступ до інновацій і інші напрями сервісу.

Сумарно, аграрний сервіс має на меті підтримати сільськогосподарські підприємства у розвитку, підвищенні продуктивності та конкурентоспроможності, а також впровадженні сталих та ефективних методів сільського господарювання.

Оцінка ефективності агросервісної діяльності в аграрній сфері проводиться споживачами послуг, тобто сільгоспвиробниками. Якість, склад, прийнятна ціна послуг, що надаються, визначається виробниками з урахуванням якості послуги, а на ринку продовжують свою ефективну діяльність лише ті організації, які досягають високого ступеню послуг, що ними надаються.

За рахунок широкого впровадження агросервісу в сільськогосподарському виробництві можна підвищити конкурентоспроможність національних продуктів на внутрішніх і зовнішніх ринках, і, насамперед, забезпечити впровадження сучасних високотехнологічних видів агросервісу за рахунок структурних змін господарської діяльності.

ДОДАТОК В

Фінансова звітність ТОВ «За Мир» за 2023 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "За Мир"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія	СУМСЬКА	за ЄДРПОУ	2024 01 01
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КАТОТТГ ¹	30811330
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових та технічних культур	за КОПФГ	UA59080150000013842
Середня кількість працівників ²	42	за КВЕД	240
Адреса, телефон	вулиця Садова, буд. 2, с. КЕКИНЕ, СУМСЬКА обл., 42325		01.11
		0503070869	

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	V
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2023 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	29 021	28 840
первісна вартість	1011	34 760	35 675
знос	1012	5 739	6 835
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	2 427	2 427
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	2 427	2 427
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	1	1
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	3	3
Усього за розділом I	1095	31 452	31 271
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	73 185	76 373
виробничі запаси	1101	6 520	7 120
незавершене виробництво	1102	6 422	6 945
готова продукція	1103	60 243	62 308
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	4 081	4 129
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5 003	10 025
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	1 024	1 024
Гроші та їх еквіваленти	1165	7	7 391
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	7	7 391
Витрати майбутніх періодів	1170	-	1 101
Частка перестрахування у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	83 300	100 043
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	114 752	131 314

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	44	44
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	1 024	1 024
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	80 950	96 388
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	82 018	97 456
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	565	565
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	565	565
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	19 000	19 000
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	12 056	12 582
розрахунками з бюджетом	1620	289	304
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	200	276
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	624	1 131
Усього за розділом III	1695	32 169	33 293
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	114 752	131 314

Керівник

Зубко Анатолій Миколайович

Головний бухгалтер

Северин Олександр Миколайович

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "За Мир"	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2024	01	01
			30811330		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2023 р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	122 583	39 804
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(98 066)	(26 490)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	24 517	13 314
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	4 066	1 718
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(4 130)	(3 620)
Витрати на збут	2150	(5 230)	(6 813)
Інші операційні витрати	2180	(1 340)	(811)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	17 883	3 788
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1 443	40
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(3 888)	(2 006)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	15 438	1 822
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	15 438	1 822
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	15 438	1 822

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	36 720	28 750
Витрати на оплату праці	2505	6 520	5 007
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 432	1 102
Амортизація	2515	1 096	1 015
Інші операційні витрати	2520	19 430	16 450
Разом	2550	65 198	52 324

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Зубко Анатолій Миколайович

Головний бухгалтер

Северин Олександр Миколайович